

รายงานการศึกษากลุ่ม
(Group Report)

เรื่อง การเข้าถึงข้อมูลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติด้วยระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต
(DSI MAP) :ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ต

จัดทำโดย กลุ่มไก่อฟ้า

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ 4
สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม
ประจำปี 2555

รายงานการศึกษากลุ่ม
(Group Report)

เรื่อง การเข้าถึงข้อมูลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติด้วยระบบแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต
(DSI MAP) : ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

จัดทำโดย กลุ่มไก่อ๊ฟฟ้า

1. นายธนเดช	ศรีวิเชียร
2. สิบเอกมลชัย	เทียนแนวนุ่ม
3. พันตำรวจตรี ณฐพล	ดิษยธรรม
4. พันตำรวจโท ภาคภูมิ	เดชะเรืองศิลป์
5. นายชาญณรงค์	เจนธัญญารักษ์
6. นางณิชากร	ไตรรัตน์คุ้ม
7. นางสุจิตรา	แก้วไกร
8. นางอุษา	จิระชาติ
9. นางนันทวัน	ฉัตรสกุลเพ็ญ
10. นางอาภาวดี	ศรีหิรัญ

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ 4
สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม
ประจำปี พ.ศ. 2555

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานการศึกษานี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาถึง การเข้าถึงข้อมูลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติด้วยระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) : ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เพื่อประโยชน์ในการให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการตรวจสอบแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อจะได้จัดทำข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการตรวจสอบแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติต่อไป

ในการศึกษา ได้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพใน ๒ ระดับ กล่าวคือ ระดับปฐมภูมิ เป็นการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน ๔ กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการแผนที่และภูมิสารสนเทศกรมสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลป่าสงวนแห่งชาติ กลุ่มประชาชนและผู้กระทำความผิดในคดีป่าสงวนแห่งชาติ ส่วนระดับทุติยภูมิ เป็นการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับป่าสงวนแห่งชาติ มาตรการทางกฎหมายทั้งของไทยและต่างประเทศ เอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง และระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP)

ผลการศึกษาพบว่า การเข้าถึงข้อมูลเขตป่าสงวนแห่งชาตินั้น ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ คือ ภาครัฐได้จัดให้มีการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติแล้ว ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาตินั้น ต้องปิดประกาศสำเนากฎกระทรวงไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ที่ทำการกำนัน และในหมู่บ้านในเขตที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนทราบ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว แต่ปัญหาคือไม่มีแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติที่แน่ชัด ทั้งนี้ปัญหาของรัฐคือยังขาดงบประมาณในการจัดทำเขตป่าสงวนแห่งชาติ ประกอบประชาชนในพื้นที่ไม่ทราบแนวเขตที่แน่ชัด ประชาชนที่ถูกเจ้าหน้าที่รัฐจับกุมดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับเขตป่าสงวนแห่งชาติ อ้างว่าไม่ทราบว่าเป็นป่าและกระทำความผิดเป็นครั้งแรก ในการศึกษาครั้งนี้ มีการให้ความรู้เกี่ยวกับระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) กับภาคประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐพบว่า ระบบดังกล่าวสามารถทำให้ทราบแนวเขตของเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ในเบื้องต้น และมองเห็นภาพเสมือนจริง จะทำให้สามารถแก้ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าได้ รวมทั้งสามารถแจ้งให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการกับผู้บุกรุกได้ หรือกรณีมีการไปซื้อที่ดินก็จะสามารถตรวจสอบพื้นที่แนวเขตได้ในเบื้องต้น ผ่านระบบดังกล่าว จะสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลด้านเขตป่าสงวนแห่งชาติ ทางด้านความถูกต้องของข้อมูลแนวเขตป่านั้น ข้อมูลนำมาจากแนวเขตท้ายพระราชบัญญัติซึ่งเป็นระวางแผนที่บนกระดาษ แต่ได้นำเสนอในรูปแบบของระบบภูมิสารสนเทศ อาจจะมีคามคลาดเคลื่อนอยู่บ้าง แต่ก็สามารถทำการตรวจสอบได้ในเบื้องต้น หากจะใช้การพิสูจน์ทราบในทางคดีก็ต้องไปตรวจสอบกับหน่วยงานเจ้าของข้อมูล

ประโยชน์ของระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) พบว่า การตรวจสอบโดยใช้ระบบแม่ข่ายแผนที่ ทำให้สามารถมองเห็นสภาพเชิงพื้นที่จริง ทำให้ผู้บริหาร และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ สามารถนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนการตัดสินใจได้แม่นยำมากยิ่งขึ้น เช่น วางแผนเรื่องเส้นทางที่จะไปพบพยานบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถประสานกับหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ได้ถูกต้อง ในส่วนของประชาชนนำระบบดังกล่าวไปใช้ในการตรวจสอบพื้นที่ก่อนจะมีการซื้อขายที่ดิน หรือใช้เป็นฐานข้อมูลในการเฝ้าระวังการบุกรุกทำลายป่าของนายทุน

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาเรื่องการตรวจสอบแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ หน่วยงานที่เป็นเจ้าของข้อมูลต้องทำแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติและแนวเขตอื่น ๆ ให้มีความถูกต้องและต้องทำเป็นระบบสารสนเทศ ให้มีการเสนอให้ประชาชนทั่วไปได้เข้ามามตรวจสอบผ่านทางอินเทอร์เน็ตเพื่อเป็นการบริการประชาชนในการตรวจสอบแนวเขตพื้นที่ เป็นการประหยัดเวลาและงบประมาณและที่สำคัญเป็นการให้บริการของรัฐในเรื่องการเข้าถึงข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมด้วยระบบภูมิสารสนเทศ

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำรายงานวิจัยของหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๔ ของสถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม เรื่อง การเข้าถึงข้อมูลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติด้วยระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) : ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในครั้งนี้สำเร็จได้ เนื่องจากบุคคลหลายท่านได้กรุณาช่วยเหลือให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ คำปรึกษาแนะนำข้อคิดเห็น และกำลังใจอย่างมาก

กลุ่มไก่อฟ้า ขอขอบพระคุณคณาจารย์ที่ปรึกษา ที่ช่วยพิจารณาและให้คำปรึกษาในการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณท่านวิทยา สุริยะวงศ์ ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม ท่านศิวากร คุรัตน์เวช ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม และคณะ ที่กรุณาให้พวกเรามีโอกาสเข้ามารับการฝึกอบรมและดูแลพวกเราเป็นอย่างดี ตลอดระยะเวลาการอบรมในหลักสูตรที่มีประโยชน์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คณะวิทยากรทุกท่านในหลักสูตร " การบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๔ " ที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานในกระบวนการยุติธรรม ที่ไม่สามารถหาอ่านได้จากตำราเล่มใดในช่วงเวลาอันสั้น

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการแผนที่และภูมิสารสนเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และประชาชนในพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี

ขอบพระคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ชาว ยธก. ๔ ทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือกันและกันเป็นอย่างดี ตลอดหลักสูตร

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๒
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๒
๑.๓ ขอบเขตการศึกษา	๒
๑.๔ ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	๒
๑.๕ นิยามศัพท์	๓
บทที่ ๒ ทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิดในการศึกษา	
๒.๑ ความหมายลักษณะป่าสงวนแห่งชาติ	๔
๒.๒ มาตรการทางกฎหมายในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในประเทศไทย	๖
๒.๓ การเข้าถึงข้อมูลด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อมของต่างประเทศ	๑๓
บทที่ ๓ วิธีการศึกษา	
๓.๑ วิธีการศึกษา	๒๗
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๒๗
๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๒๗
๓.๔ วิธีและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	๒๘
๓.๕ วิเคราะห์และประมวลผล	๒๙
บทที่ ๔ ผลการศึกษา	๓๐
๔.๑ ผลการศึกษาวិเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ	๓๐
๔.๒ ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ	๓๕
บทที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๔๓
๕.๑ สรุปผลการศึกษา	๔๗
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๔๙
บรรณานุกรม	๕๑
ภาคผนวก	๕๒
แบบสอบถาม ประชาชน	๕๓
แบบสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ป่าไม้	๕๗
แบบสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ	๕๙
ประวัติผู้จัดทำรายงานทางวิชาการ	๖๑

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการบุกรุกเข้าครอบครองพื้นที่ป่าไม้เพื่ออยู่อาศัยและทำกิน ทำการแผ้วถางเพื่อการเกษตร พบว่าการบุกรุกพื้นที่ป่ากระจายในทุกภูมิภาคของประเทศส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินอย่างมากมาย ทั้งปัญหามลพิษที่มีความถี่และความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันยังมีประชาชนจำนวนมากไม่ทราบว่าแนวเขตพื้นที่ป่าไม้หรือป่าสงวนแห่งชาติมีขอบเขตเพียงใด หรือกรณีการที่ประชาชนจะไปซื้อที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยหรือประกอบธุรกิจที่พักผ่อน แต่ยังไม่ทราบว่าจะไปตรวจสอบพื้นที่ดังกล่าวว่าอยู่ในเขตใด เช่น เขตป่าสงวนแห่งชาติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหน่วยงานของรัฐที่ดูแลพื้นที่ต่าง ๆ ยังไม่มีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับแนวเขตพื้นที่ต่าง ๆ ให้ประชาชนได้ทราบได้อย่างทั่วถึงหรือประชาชนจะมีวิธีการตรวจสอบพื้นที่ได้อย่างไร ในขณะนี้ยังคงมีการจับกุมการบุกรุกพื้นที่ป่าอยู่มากมายตามที่ปรากฏเป็นภาพข่าวทางสื่อมวลชน เช่น กรณี การบุกรุกพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียว เจ้าของพื้นที่บางรายบอกว่า ไม่ทราบว่าเป็นเขตป่า หรือเขตอุทยานแห่งชาติ ไม่รู้จะไปตรวจสอบที่ใด เนื่องจากได้ซื้อที่ดินต่อมาอีกทอดหนึ่ง หรือกรณี การจับกุมประชาชนที่บุกรุกที่ดินของรัฐ ที่ประชาชนบอกว่า เข้ามาอยู่ทำกินก่อนหน้ามีการประกาศเขตป่า คืออยู่มาก่อนแต่ป่ามาทีหลัง เป็นต้น จากสาเหตุดังกล่าวการบุกรุกป่ายังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ด้วยระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม อย่างเป็นระบบคือ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ Geographic Information System (GIS) คือกระบวนการทำงานเกี่ยวกับข้อมูลในเชิงพื้นที่ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ที่ใช้กำหนดข้อมูลและสารสนเทศ ที่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งในเชิงพื้นที่ เช่น ที่อยู่ บ้านเลขที่ สัมพันธ์กับตำแหน่งในแผนที่ ตำแหน่ง เส้นรุ้ง เส้นแวง ข้อมูลและแผนที่ใน GIS เป็นระบบข้อมูลสารสนเทศที่อยู่ในรูปของตารางข้อมูล และฐานข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) ซึ่งรูปแบบและความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงพื้นที่ทั้งหลาย จะสามารถนำมาวิเคราะห์ด้วย GIS และทำให้สื่อความหมายในเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับเวลาได้ เช่น การแพร่ขยายของโรคระบาด การเคลื่อนย้าย ถิ่นฐานการบุกรุกทำลาย การเปลี่ยนแปลงของการใช้พื้นที่ ฯลฯ ข้อมูลเหล่านี้ เมื่อปรากฏบนแผนที่ทำให้สามารถแปลและสื่อความหมายได้ง่าย ซึ่งจากเทคโนโลยีดังกล่าวนี้ กรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยศูนย์ปฏิบัติการแผนที่และภูมิสารสนเทศ ได้มีการพัฒนาระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) นำมาประยุกต์ใช้ในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ในเรื่องการบุกรุกที่ดินของรัฐซึ่งระบบดังกล่าว มีแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตอุทยานแห่งชาติ เขตการปกครอง ที่สามารถตรวจสอบตำแหน่งและแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติได้อย่างรวดเร็วและมีพื้นที่ขอบเขตที่แน่ชัด มองเห็นสภาพพื้นที่ของป่าที่ปลูกสร้างหรือถนน ที่พักอาศัย เป็นต้น ได้อย่างชัดเจน ซึ่งระบบดังกล่าวนี้จะช่วยแก้ปัญหาการบุกรุกพื้นที่หรือการตรวจสอบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติได้เป็นอย่างดี ด้วยการตรวจสอบจากระบบดังกล่าวนี้สามารถจะทำให้การป้องปรามรักษาพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติได้อย่างดียิ่ง คณะผู้ศึกษาวิจัย ได้พิจารณาเห็นประโยชน์ของระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อประชาชน จึงได้ศึกษา เรื่องการนำระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) มาใช้ในการเข้าถึงพื้นที่ป่าสงวน

แห่งชาติ โดยเลือกศึกษาเฉพาะในพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีเขตป่าสงวนแห่งชาติอยู่จำนวนมากและยังคงมีประชาชนได้รับผลกระทบจากการเข้าไปในพื้นที่ป่าอีกด้วย

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการนำรูปแบบระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) มาใช้ในการเข้าถึงข้อมูลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เฉพาะกรณีพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ต จังหวัดชัยภูมิ
๒. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลด้านพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) ในการเข้าถึงข้อมูลป่าสงวนแห่งชาติ มาใช้กับประชาชนทั่วไป

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาถึงปัญหาการเข้าถึงข้อมูลด้านพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและการนำระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) มาใช้ในการตรวจสอบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในเรื่อง

- ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลด้านพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
- ความถูกต้องของข้อมูลข่าวสาร
- ประโยชน์ในการเข้าถึงข้อมูลของประชาชน

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล มุ่งศึกษาขอบเขตผู้ให้ข้อมูลจำนวน ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มประชาชนในพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ตที่อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ บุคลากรของผู้รับผิดชอบป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ต และบุคลากรของกรมสอบสวนคดีพิเศษที่พัฒนาระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต

ขอบเขตด้านระยะเวลา การศึกษาครั้งนี้จัดทำขึ้นในช่วงระหว่างเดือน มิถุนายน – สิงหาคม ๒๕๕๕

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

- ๑.ทราบถึงปัญหาการเข้าถึงข้อมูลด้านพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
- ๒.ได้แนวทางในการเข้าถึงข้อมูลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติด้วยระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP)

๑.๕ นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) คือ ระบบการสืบสวนสอบสวนในคดีความผิดเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินของรัฐ ระบบดังกล่าวประกอบด้วยแนวเขต พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่อุทยานแห่งชาติ พื้นที่ สปก. พื้นที่แหล่งแร่ และแนวเขตการปกครอง ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้นำแนวเขตตามประกาศท้ายพระราชบัญญัติมาทำเป็นแนวเขตด้วยระบบภูมิสารสนเทศ

ป่าสงวนแห่งชาติ คือป่าที่พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองป่า พ.ศ. ๒๔๘๑ ประกาศว่าเป็นป่าสงวนและป่าคุ้มครอง ส่วนป่าสงวน อีกกรณีหนึ่งเป็นป่าซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและ

สหกรณ์ออกกฎกระทรวงให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ โดยพิจารณาจากความจำเป็นเพื่อการรักษาสภาพป่าไม้ ของป่าหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น และในกฎ กระทรวงดังกล่าวจะต้องมีแผนที่แสดงแนวเขตของป่าสงวนไว้ด้วย อีกทั้งเมื่อประกาศแล้ว ต้องปิดประกาศสำเนากฎกระทรวงไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ที่ทำการกำนัน และในหมู่บ้านในเขตที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนทราบ

เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ต คือ พื้นที่อำเภอภูเขียว อำเภอแก้งคร้อ อำเภอเกษตรสมบูรณ์ อำเภอหนองบัวแดง อำเภอกอนสาร และอำเภอบ้านแท่น รวมจำนวน ๖ อำเภอ ทั้งหมดอยู่ในจังหวัดชัยภูมิ

บทที่ ๒

ทบทวนวรรณกรรม และกรอบแนวคิดในการศึกษา

ทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาเรื่องการเข้าถึงข้อมูลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติด้วยระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) :ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ นั้น ความเข้าใจในเนื้อหาพื้นฐานของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับป่าสงวนแห่งชาติ ที่ได้กำหนดนโยบายหรือมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ป่า ซึ่งจะทำให้เข้าใจในปัญหาของการป้องกันและรักษาป่าสงวนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในการศึกษาในเบื้องต้นนี้ จึงเป็นการศึกษา ในด้านปัญหาของการเข้าถึงข้อมูลด้านป่าสงวนแห่งชาติ และการนำระบบภูมิศาสตร์ทางด้านคอมพิวเตอร์ เข้ามาประกอบเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ อันจะนำไปสู่ความเข้าใจในการศึกษาหลักการเข้าถึงข้อมูลเขตป่าสงวนแห่งชาติมากยิ่งขึ้นต่อไป

๒.๑ ความหมายลักษณะของป่าสงวนแห่งชาติ

ป่าสงวนแห่งชาติ คือป่าที่ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองป่า พ.ศ. ๒๔๘๑ (ยกเลิกตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗) ประกาศว่าเป็นป่าสงวนและป่าคุ้มครอง ส่วนป่าสงวน อีกกรณีหนึ่งเป็นป่าซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ออกกฎกระทรวงให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ โดยพิจารณาจากความจำเป็นเพื่อการรักษาสภาพป่าไม้ ของป่าหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น และในกฎ กระทรวงดังกล่าวจะต้องมีแผนที่แสดงแนวเขตของป่าสงวนไว้ด้วย อีกทั้งเมื่อประกาศแล้ว ต้องปิดประกาศสำเนากฎกระทรวงไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ที่ทำการกำนัน และในหมู่บ้านในเขตที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนทราบ

การประกาศพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาตินั้น มีข้อกำหนดว่าต้องไม่เป็น ที่ดินของเอกชนที่มีสิทธิครอบครองอยู่แล้วก่อนที่จะมีการประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นที่รกร้างว่างเปล่า หรือเป็นที่ที่อยู่ในความครอบครองของรัฐหรือทบวงการเมือง

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในปัจจุบันชาวบ้านบางหมู่บ้านทำกินอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและมีปัญหาพิพาทว่า ตนเคยอาศัยอยู่ในบริเวณ ดังกล่าวโดยชอบก่อนที่จะประกาศว่าเขตนั้นเป็นเขตป่าสงวน ซึ่งในกรณีนี้ เป็นปัญหาที่จะต้องนำสืบพิสูจน์ว่าเป็นความจริงเช่นไร ซึ่งถ้าเป็นความจริงอาจเป็นเพราะข้อบกพร่องในช่วงการสำรวจ ซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่สามารถสำรวจได้ครบทุกพื้นที่ได้ จึงประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติทับที่ของราษฎร ซึ่งทางแก้ก็จะต้องเพิกถอนเขตดังกล่าวออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ แต่ถ้าไม่เป็นความจริง ราษฎรหมู่บ้านนั้นจะต้องอพยพออกจากพื้นที่ป่าสงวนดังกล่าวเว้นแต่จะเข้าเงื่อนไขที่จะได้รับสิทธิทำกินตามพระราชบัญญัตินี้

แนวคิดในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติ คือการสงวนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรป่าไม้เพื่อประโยชน์ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นป่าสงวนไว้เพื่อใช้ประโยชน์จากป่าในเชิงเศรษฐกิจ และนำผลประโยชน์จากป่าไม้มาเพื่อการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและให้มีการใช้ประโยชน์นานที่สุดจนถึงลูกหลาน ดังนั้น กฎหมายจึงมีทั้งการห้ามมิให้บุกรุก หรือหาของป่า หรือเข้าไปก่อสร้างในเขตป่าสงวน แต่ถ้าเป็นพื้นที่ป่าดังกล่าวในเขตที่เรียกว่า ป่าเสื่อมโทรม ทางกรมป่าไม้ก็อาจอนุญาตให้ราษฎรที่ไม่มีที่ดินทำกินเข้าทำกินได้โดยไม่สามารถถือเอากรรมสิทธิ์หรือสิทธิ

ครอบครองได้ หรืออาจจะให้เอกชน เข้ามาปลูกป่าทดแทนได้เพื่อพัฒนา พื้นฟูสภาพป่าไม่ให้ดีขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาทางวิชาการอันจะนำไปสู่การพัฒนาทางระบบนิเวศน์ หรือการพัฒนาพันธุ์พืช เจ้าพนักงานป่าไม้มีสิทธิอนุญาตให้บุคคลเข้าไปในป่าเพื่อศึกษาได้

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ มาตรา ๑๔ ถึง มาตรา ๒๐ มีหลักสำคัญที่ถือว่าเป็นการบุกรุก หรือทำลายสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ดังนี้

๑) กระทำต่อต้นไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่และน้ำมัน พืช สัตว์ต่างๆ หรือซากสัตว์ ซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนนั้น

๒) ทำไม้ ซึ่งรวมถึง การตัด ขุด หรือชักลากไม้ที่มีอยู่ในป่าหรือนำไม้ที่อยู่ในป่าออกมาจากป่าสงวนแห่งชาติ ไม่ว่าไม้นั้นจะเป็นไม้หวงห้ามตามกฎหมายป่าไม้หรือไม่ก็ตาม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน

๓) เก็บหาของป่า ได้แก่ การเก็บไม้พิน เปลือกไม้ หิน ซากสัตว์ น้ำผึ้ง มูลค้างคาว เป็นต้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน

๔) เข้าไปยึดถือ ครอบครอง ทำประโยชน์ หรืออาศัยอยู่ แฝงถาง เผาป่า หรือทำให้เกิดการเสื่อมสภาพของป่า โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

๕) กรณีที่ราษฎรอาจได้รับการอนุญาตให้เข้าไปทำกินได้ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ได้แก่ การให้สิทธิทำกิน การอนุญาตให้ปลูกป่า หรือทำสวนป่า ในเขตป่าเสื่อมโทรม หรือการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์เกี่ยวกับการทำเหมืองแร่หลังจากที่สัมปทานตามกฎหมายแร่ เป็นต้น

ผู้ฝ่าฝืน หลักการข้างต้น ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าหมื่นบาท แต่ผู้กระทำจะต้องได้รับโทษจำคุกหนักขึ้น โดยต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท ถ้าได้กระทำการบุกรุก มีเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ไม้สัก ไม้ยาง ไม้สนเขา หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. ตามกฎหมายป่าไม้ หรือกระทำต่อไม้อื่นๆ ซึ่งมีจำนวนต้นหรือท่อน รวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือมีปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือกระทำต่อต้นน้ำลำธาร (พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ มาตรา ๓๑)

กรณีที่จะถือว่าเป็นต้นหรือท่อนนั้น ต้องมีขนาดใหญ่พอสมควร ถ้าเป็นเพียงเศษไม้เล็ก ไม้่น้อยที่มีลักษณะเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย ไม่ถือว่าเป็น ต้นหรือท่อน (ฎีกาที่ ๓๑๐๓/๒๕๓๒)

นอกจากนี้ ผู้นั้นจะต้องถูกสั่งให้ออกจากพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (รวมถึงครอบครัวและบริวารด้วย) ถ้าศาลพิพากษาว่ามีความผิด อีก ทั้งยังถูกริบเครื่องมือ ยานพาหนะ เครื่องจักร เครื่องกล เช่น เลื่อย รถแมคโคร ขวาน มีด เป็นต้น เว้นแต่ทรัพย์สินดังกล่าวจะเป็นของผู้อื่นที่ไม่รู้เห็นเป็นใจ เช่น เป็นรถที่เช่าซื้อมาจากบริษัทที่เป็นตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ และบริษัทดังกล่าวไม่รู้เห็นถึงการที่จะนำรถไปกระทำความผิด บริษัทมีสิทธิขอรถที่ถูกริบไว้คืนได้ ภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา ให้ริบ (<http://www.panyathai.or.th> สืบค้นวันที่ ๑๖ มิ.ย.๒๕๕๕)

๒.๒ มาตรการทางกฎหมายในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประเทศไทย

๒.๒.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ รับรองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สาธารณะที่อยู่ในความครอบครองของราชการไว้ในมาตรา ๕๖¹ ในรายละเอียดนั้นรัฐธรรมนูญกำหนดให้ไปตามกฎหมายในเรื่องดังกล่าว ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.๒๕๕๐

๒.๒.๒ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕

พระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดสิทธิเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารไว้ในมาตรา ๖²

มาตรา ๖ ได้จำกัดขอบเขตสิทธิของบุคคลในการจะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากทางราชการว่า จะต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเท่านั้น และแม้แต่ในเรื่องดังกล่าวเอง ก็มีจะมีข้อจำกัดไม่เป็นความลับเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ เช่น ข้อมูลความลับทางทหาร หรือเป็นความลับเกี่ยวกับส่วนบุคคล

มีข้อสังเกตว่าในทางปฏิบัติมักมีข้อโต้แย้งว่า ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมตาม มาตรา ๖ (๑) จริงหรือไม่ เพราะบทบัญญัตินี้ใช้ข้อความว่า บุคคล “อาจ” มีสิทธิ ซึ่งคำว่า “อาจ” แสดงถึงความไม่แน่นอนว่า บุคคลนั้น “อาจมี” หรือ “อาจไม่มี” สิทธิก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายเฉพาะได้กล่าวรายละเอียดในเรื่องนั้นไว้อย่างไร ซึ่งในมาตรา ๖ วรรคท้ายที่บัญญัติว่า เรื่องต่างๆ ที่กล่าวมาในมาตรา ๖ ให้เป็นไปตามกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ หากปรากฏว่าไม่มีกฎหมายบัญญัติให้สิทธิแก่บุคคลในการได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่องดังกล่าวไว้ บุคคลนั้นย่อมไม่สามารถอ้างได้ว่าตนมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารนั้น

สิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารของประชาชนยังไม่สมบูรณ์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๖ (๑) บทบัญญัติใช้คำว่า “อาจมีสิทธิ” ทำให้สิทธิในการรับรู้ของประชาชนไม่เป็นสิทธิโดยสมบูรณ์แต่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของหน่วยงานเจ้าของข้อมูล ซึ่งประเภทของข้อมูลที่เปิดเผยเป็นการกำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ และยังอยู่ภายใต้กฎหมายอื่น คือ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ซึ่งข้อมูลข่าวสารของทางราชการอาจถือว่าเป็นความลับเพราะเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ ทำให้รัฐเลือกที่จะเปิดเผยข้อมูลทั่วไป แต่เลือกที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลโครงการที่อาจจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสาธารณะ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ ได้บัญญัติเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมไว้เป็นการทั่วไป (มาตรา ๖) แต่มิได้มีบทบัญญัติเฉพาะที่สนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของสาธารณะชน และได้กำหนดกลไกหรือการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องดังกล่าวเหมือนกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ดังนั้นการเพิ่มข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ให้เป็นข้อมูลที่รัฐต้องเปิดเผยพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของ

¹ มาตรา ๕๖ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หรือส่วนราชการท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ

² มาตรา ๖ เพื่อประโยชน์ในการร่วมกันส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชาติ บุคคลอาจมีสิทธิและหน้าที่ดังนี้

(๑) การได้รับข้อมูลข่าวสารจากทางราชการในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความลับเกี่ยวกับสิทธิบุคคล สิทธิในทรัพย์สินหรือสิทธิในทางการค้า หรือกิจการของบุคคลใดที่ได้รับ ความคุ้มครองตามกฎหมาย ฯลฯ

ราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ จะช่วยสร้างความชัดเจน และเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้กลไกคุ้มครองสิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ

๒.๒.๓ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๐

สิทธิการรับรู้หรือรับทราบข้อมูลข่าวสารของราชการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูล หรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐความปลอดภัยของประชาชนหรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

หลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ

ในระบอบประชาธิปไตย การให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆของรัฐเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็น และใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความจริงอันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชนมากยิ่งขึ้นสมควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มั่นคงและจะยังผลให้ประชาชนมีโอกาสรู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะปกป้องรักษาประโยชน์ของตนประการหนึ่งกับสมควรคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการไปพร้อมอีกประการหนึ่ง

ประเภทข้อมูลข่าวสารของราชการ

ข้อมูลข่าวสาร หมายความว่า สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูลหรือสิ่งใดๆไม่ว่าการสื่อความหมายนั้น จะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใดๆและไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผนผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่ายฟิล์ม การบันทึกภาพ หรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้

ข้อมูลข่าวสารของราชการ หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

ข้อมูลข่าวสารของราชการที่ต้องเปิดเผยทั่วไป และประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ

- โครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐนั้น
- สรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน
- สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสาร หรือคำแนะนำในการติดต่อกับรัฐ
- กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบแบบแผน นโยบายหรือการตีความ ทั้งนี้ เฉพาะที่จัดให้มีขึ้น โดยมีสภาพอย่างกฎเพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง
- ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ได้แก่

- ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว

- นโยบายหรือการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา
- แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่กำลังดำเนินการ
- คู่มือ หรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีผลกระทบถึงสิทธิ

หน้าที่ของเอกชน

- สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงถึงตามมาตรา ๗ วรรคสอง
- สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือสัญญาร่วมทุนกับ

เอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ

- มติคณะรัฐมนตรี หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมายหรือโดยมติคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ ให้ระบุรายชื่อรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริงหรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการพิจารณาไว้ด้วย

- ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๙)

ข้อมูลข่าวสารของราชการที่เปิดเผยเป็นการเฉพาะข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวบุคคลเช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรมหรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมายรหัสหรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่ายและให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

บุคคล หมายความว่า บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย และบุคคลธรรมดาที่ไม่มีสัญชาติไทยแต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย

ข้อมูลข่าวสารของราชการที่เปิดเผยไม่ได้ ข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์จะเปิดเผยมิได้

ข้อมูลข่าวสารของราชการที่เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยโดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตาม กฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของประชาชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

- การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือความมั่นคงในทาง เศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

- การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพหรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ไม่ว่าจะเกี่ยวกับการฟ้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ การตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม

- ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใด แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริงหรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการทำความเห็น หรือคำแนะนำภายในดังกล่าว

- การเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด

- รายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร

- ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผยหรือข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น

- กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้แต่ต้องระบุไว้ด้วยว่าที่เปิดเผยไม่ได้เพราะเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใด และเพราะเหตุใด และให้ถือว่าการมีคำสั่งเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ของราชการเป็นดุลพินิจโดยเฉพาะของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามลำดับสายการบังคับบัญชา แต่ผู้ขออาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ วินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๑๕)

หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

"หน่วยงานของรัฐ" หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ศาลเฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี องค์กรควบคุมการประกอบอาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐและหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

"เจ้าหน้าที่ของรัฐ" หมายความว่า ผู้ซึ่งปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ (มาตรา ๔)

หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องดำเนินการและปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนี้

หน่วยงานของรัฐต้องจัดพิมพ์หรือจัดให้มีข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ มาตรา ๘ และมาตรา ๙ ไว้เพื่อให้ประชาชนเข้าตรวจสอบแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการจะได้อำหนด (มาตรา ๔๒ วรรค ๒)

หน่วยงานของรัฐต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการตามที่กำหนดในมาตรา ๗ ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา และรวบรวมและจัดให้มีข้อมูลข่าวสารดังกล่าวไว้เผยแพร่เพื่อขายหรือจำหน่ายจ่ายแจก ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นตามที่เห็นสมควร (มาตรา ๗)

หน่วยงานของรัฐโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการวางหลักเกณฑ์เรียกค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารของราชการก็ได้ในการนี้ให้คำนึงถึงการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยประกอบด้วย ทั้งนี้เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (มาตรา ๙)

หน่วยงานของรัฐต้องจัดหาข้อมูลข่าวสารของราชการนอกจากที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาหรือจัดไว้ให้ประชาชนตรวจดู หรือที่จัดให้ประชาชนได้ค้นคว้า ตามมาตรา ๒๖ ในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามสมควรให้ผู้ขอภายในเวลาอันสมควร เว้นแต่ผู้นั้นจะขอจำนวนมากหรือบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรและถ้าข้อมูลข่าวสารของราชการนั้นมีสภาพอาจบอบสลายได้ง่าย หน่วยงานของรัฐจะขอขยายเวลาในการจัดหาให้หรือจะจัดทำสำเนาอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ข้อมูลข่าวสารนั้น

ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐจัดทำให้ข้างต้นต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้วในสภาพที่พร้อมจะให้ได้มิใช่เป็น การต้องไปจัดทำ วิเคราะห์ จำแนก รวบรวม หรือจัดให้มีขึ้นใหม่เว้นแต่เป็นการแปรสภาพเป็นเอกสารจากข้อมูลข่าวสารที่ บันทึกไว้ในระบบการบันทึกภาพหรือเสียง ระบบคอมพิวเตอร์ หรือระบบอื่นใด ทั้งนี้ตามที่คณะกรรมการกำหนด แต่ถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่ากรณีที่มีข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพสำหรับผู้นั้นหรือเป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณะ

หน่วยงานของรัฐจะจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้ก็ได้ บทบัญญัตินี้ไม่เป็นการห้ามหน่วยงานของรัฐที่จะจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการใดขึ้นใหม่ให้แก่ผู้ร้องขอหากเป็นการสอดคล้องด้วยอำนาจหน้าที่ตามปกติของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้ว

หน่วยงานของรัฐต้องแนะนำให้ผู้อยู่ขอข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา ๑๑ ที่อยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงาน ส่วนกลางหรือส่วนสาขาของหน่วยงานแห่งนั้นหรือจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นก็ตาม ให้ไปยื่นคำขอ ต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นโดยไม่ชักช้า

ถ้าหน่วยงานของรัฐผู้รับคำขอเห็นว่าข้อมูลข่าวสารที่มีคำขอเป็น ข้อมูลข่าวสารที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น และได้ระบุงการห้ามเปิดเผยไว้ให้ส่งคำขอให้หน่วยงานของรัฐผู้ทำข้อมูลข่าวสารนั้นพิจารณาเพื่อมีคำสั่งต่อไป (มาตรา ๑๒)

หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ก็ได้โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชน ที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

(๑) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือความมั่นคงในทาง เศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

(๒) การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่ อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ไม่ว่าจะเกี่ยวกับ การป้องกัน การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบการตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม

(๓) ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใด แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการทำความเข้าใจหรือคำแนะนำภายในดังกล่าว

(๔) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคล

(๕) รายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร

(๖) ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผย หรือข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไป เปิดเผยต่อผู้อื่น

(๗) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้แต่ต้องระบุไว้ด้วยว่าที่เปิดเผยไม่ได้เพราะเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใดและเพราะเหตุใดและให้ถือว่าการมีคำสั่งเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นดุลพินิจ โดยเฉพาะของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามลำดับสายการบังคับบัญชาแต่ผู้ขออาจอุทธรณ์ต่อ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๑๕)

เพื่อให้เกิดความชัดเจน ในทางปฏิบัติว่าข้อมูลข่าวสารของราชการจะเปิดเผยต่อบุคคลใดได้หรือไม่ภายใต้เงื่อนไขเช่นใด และสมควรมีวิธีรักษามิให้ รั่วไหลให้หน่วยงานของรัฐกำหนดวิธีการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารนั้น ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดว่าด้วยการรักษา ความลับของทางราชการ (มาตรา ๑๖)

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดแม้จะเข้าข่ายต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายใดให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ต้องรับผิดชอบ หากเป็นการกระทำโดยสุจริตในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๕ ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ดำเนินการโดยถูกต้องตามระเบียบมาตรา ๑๖

(๒) ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๕ ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมีคำสั่งให้เปิดเผยเป็นการทั่วไป หรือเฉพาะแก่บุคคลใดเพื่อประโยชน์อันสำคัญยิ่งกว่าที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ หรือชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรือประโยชน์อื่น ของบุคคล และคำสั่งนั้นได้กระทำโดยสมควรแต่เหตุในการนี้จะมีการกำหนดข้อจำกัดหรือเงื่อนไขในการใช้ข้อมูลข่าวสารนั้น ตามความเหมาะสมก็ได้

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารข้างต้นไม่เป็นเหตุให้หน่วยงานของรัฐพ้นจากความรับผิดชอบตามกฎหมาย หากจะพึงมีในกรณีดังกล่าว (มาตรา ๒๐)

หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลต้องปฏิบัติเกี่ยวกับ การจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงพอที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จ ตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น

(๒) พยายามเก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ จะกระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรง ของบุคคลนั้น

(๓) จัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาและตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอ สิทธิของประชาชนหรือเอกชน

พ.ร.บ. นี้ได้กำหนดสิทธิของประชาชนหรือเอกชนดังนี้

สิทธิในการขอคำปรึกษาการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้กับสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีในฐานะเป็นหน่วยงานทาง วิชาการและธุรการให้แก่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการและคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (มาตรา ๖)

สิทธิเข้าตรวจดูข้อมูลข่าวสารของราชการ บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตามย่อมมีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารของราชการ ตามมาตรา ๙ ได้

สิทธิขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการนอกจากข้อมูลข่าวสารของราชการที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว หรือที่จัดไว้ให้ ประชาชนเข้าตรวจดูได้แล้ว หรือที่มีการจัดให้ประชาชนได้ค้นคว้าตามมาตรา ๒๖ แล้ว โดยคำขอนั้นได้ระบุข้อมูลข่าวสารที่ ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามสมควร (มาตรา ๑๑)

สิทธิที่จะรู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับงานซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องให้กับบุคคลนั้นหรือผู้กระทำได้ตรวจดูหรือได้รับสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น (มาตรา ๒๕ วรรค ๑)

สิทธิในการร้องเรียนผู้ใดเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ หรือไม่จัดข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตามมาตรา ๙ หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ตนตามมาตรา ๑๑ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม พระราชบัญญัตินี้หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หรือเห็นว่าตนไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้นั้นมีสิทธิร้องเรียน ต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เว้นแต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๕ หรือคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา ๑๗ หรือคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๕ (มาตรา ๑๓)

จากหลักการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ นั้นสามารถสรุปได้ว่า เป็นเรื่องของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ที่ถือว่าเป็นข้อมูลสาธารณะที่ประชาชนมีสิทธิรู้ ขณะเดียวกันก็เป็นการคุ้มครองข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการมีความสำคัญในการที่จะทำให้ประชาชนได้ข้อมูลข่าวสารที่สมบูรณ์ในการตัดสินใจ ได้รับทราบการทำงานของรัฐบาล รวมทั้งมีโอกาสในการร่วมกำหนดนโยบายของรัฐ อีกทั้งยังเป็นการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐด้วย

หลักการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ประกอบด้วยเปิดเผยเป็นหลักทั่วไป ปกปิดเป็นข้อยกเว้น ซึ่งตรงข้ามกับการปฏิบัติราชการในอดีตที่ถือว่าเอกสารของทางราชการเป็นความลับที่พึงสงวน โดยกำหนดแบบปกปิดเป็นหลัก ข้อยกเว้นต้องเป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น ในมาตรา ๑๔ และ ๑๕ ซึ่งหากไม่เป็นไปตามข้อยกเว้นดังกล่าว ก็ต้องใช้หลักการข้อ ๑ คือการเปิดเผยข้อมูล การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารของบุคคล เป็นการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารบุคคล โดยปกปิดเป็นหลัก เปิดเผยเป็นข้อยกเว้น ซึ่งตรงข้ามกับหลักการข้อที่ ๑ ที่ใช้กับข้อมูลข่าวสารทั่วไปของทางราชการ ขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมาย ในนิยามความหมายต่าง ๆ ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ มาตรา ๔ เป็นการกำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายไปในตัวด้วย การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการ มีวิธีการต่อไปนี้ การนำข้อมูลข่าวสารของราชการตามที่กฎหมายกำหนด ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามที่กฎหมายกำหนดในมาตรา ๗ การนำข้อมูลข่าวสารของราชการตามที่กฎหมายกำหนด ไปรวมและจัดแสดงไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ (จันทราทิพย์ สุขุม ๒๕๕๑ : ๑๐๒-๑๐๔)

๒.๓ การเข้าถึงข้อมูลด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อมของต่างประเทศ

๒.๓.๑ อนุสัญญาว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมสาธารณะในการตัดสินใจ และการเข้าถึงความยุติธรรมในคดีสิ่งแวดล้อม ค.ศ. ๑๙๙๘ (อนุสัญญาอาร์ฮุส)

อนุสัญญาว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมสาธารณะในการตัดสินใจ และการเข้าถึงความยุติธรรมในคดีสิ่งแวดล้อม ค.ศ. ๑๙๙๘ หรืออนุสัญญาอาร์ฮุส (The Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters ๑๙๙๘- The Aarhus Convention) ได้วางหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยหลักการสามประการที่สำคัญด้วยกัน ได้แก่ การสนับสนุนให้มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนให้ประชาชนหรือสาธารณชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกรณีอันอาจเกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมต่อประชาชน และการเข้าถึงความยุติธรรมในคดีและข้อพิพาททางสิ่งแวดล้อม

นอกเหนือไปจากหลักการสามประการในข้างต้น อนุสัญญาอาร์ฮุสยังได้กล่าวถึงหลักการอื่นๆ สนับสนุนให้เกิดความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นอีกหลายประการ เช่น การไม่เลือกปฏิบัติ โดยหลักการนี้เป็นหลักการที่สนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมโดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติและ หลักการได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม ภายใต้กระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมเป็นต้น นอกจากนี้อนุสัญญาอาร์ฮุสยังได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน(Environmental Justice) โดยอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ให้ประชาชนมีโอกาสในการกำหนดทิศทางและมีส่วนร่วมโดยตรงในการพัฒนาความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

อนุสัญญาว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมสาธารณะในการตัดสินใจ และการเข้าถึงความยุติธรรมในคดีสิ่งแวดล้อม ค.ศ. ๑๙๙๘ หรืออนุสัญญาอาร์ฮุส (The Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters ๑๙๙๘- The Aarhus Convention) ได้ถูกบัญญัติขึ้นในวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๑๙๙๘ ณ เมืองอาร์ฮุส ประเทศเดนมาร์ก ในการประชุมระดับมนตรีครั้งที่ ๔ ในหัวข้อสิ่งแวดล้อมสำหรับยุโรป (the Fourth Ministerial Conference in the 'Environment for Europe process) โดยอนุสัญญาดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการสนับสนุนหลักเกณฑ์ใหม่ๆ ที่มีความตกลงด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ (Environmental agreement) ได้แก่

- การสนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิทธิด้านสิ่งแวดล้อม กับสิทธิมนุษยชน
- การสนับสนุนให้เกิดองค์ความรู้ที่ส่งผลกระทบต่อลูกหลานในอนาคต
- การสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย
- การสนับสนุนให้เกิดการประสานระหว่างความรับผิดชอบของภาครัฐและการปกป้องสิ่งแวดล้อม
- การมุ่งให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสาธารณชนและหน่วยงานของรัฐภายใต้บริบทของประชาธิปไตย

หลักการอันเป็นสาระสำคัญภายใต้อนุสัญญาอาร์ฮุส

ทั้งนี้ อนุสัญญาอาร์ฮุสได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิของประชาชนและสาธารณชนว่า ด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยภาคีในอนุสัญญาควรกำหนดแนวทางของกฎหมายภายในประเทศไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว โดยอนุสัญญาอาร์ฮุสได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่สำคัญสามประการได้แก่

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้อนุสัญญาอาร์ฮุส ได้กำหนดและขยายขอบเขตแห่งสิทธิของประชาชน ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ ทั้งนี้ อนุสัญญาดังกล่าวได้สนับสนุนให้รัฐที่เป็นภาคีเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐ โดยกำหนดแนวทางให้รัฐภาคีได้เปิดเผยข้อมูลอันเกี่ยวกับกิจกรรมของภาครัฐอันอาจมีผลกระทบต่อประชาชน เช่น ข้อมูลของรัฐอันอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของประชาชนได้ เป็นต้น

การมีส่วนร่วมของสาธารณชนในการตัดสินใจทางสิ่งแวดล้อม

อนุสัญญาอาร์ฮุสได้กำหนดหลักการที่สำคัญในเรื่องสิทธิของประชาชนและสาธารณชนในการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในการตัดสินใจทางสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เนื่องมาจากการปฏิบัติการและการดำเนิน งานด้านสิ่งแวดล้อมของภาครัฐอาจก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อประชาชนได้ ดังนั้น อนุสัญญาอาร์ฮุสจึงได้เสนอหลักการนี้ เพื่อให้ภาคประชาชนและองค์กรอิสระที่ไม่หวังผลกำไรที่ดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม สามารถมีส่วนร่วมกับการตัดสินใจของภาครัฐหรือการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมของภาครัฐด้านต่างๆ เช่น การให้สิทธิในการให้ความเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์โครงการด้านสิ่งแวดล้อมของภาครัฐด้านต่างๆ อันอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือแผนและโครงการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

การเข้าถึงความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม

ภายใต้อนุสัญญา Aarhus Convention ได้วางหลักการในเรื่องของสิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้ประชาชนได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม ภายใต้กระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมในอนุสัญญาดังกล่าว กล่าวคือ รัฐภาคีภายใต้อนุสัญญาดังกล่าวควรส่งเสริมให้ประชาชนที่ถูกกระทบสิทธิด้านสิ่งแวดล้อมในกรณีต่างๆ เช่น การร้องขอข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมถูกเพิกเฉย การถูกปฏิเสธจากหน่วยงานของรัฐอย่างไม่เป็นธรรม และการได้รับคำอธิบายถึงเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมไม่เพียงพอ เป็นต้น ได้รับความเป็นธรรมและได้รับการแก้ปัญหาจากทางภาครัฐมากยิ่งขึ้น โดยรัฐภาคีควรให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนที่ได้รับการกระทบสิทธิด้านสิ่งแวดล้อม โดยจัดให้มีกระบวนการพิจารณาตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายภายใต้กระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม และภายใต้กฎหมายภายในประเทศของรัฐภาคีนั้นๆ ทั้งนี้ การเข้าถึงความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมย่อมเป็นหลักประกันเพื่อให้ประชาชนที่ถูกกระทบสิทธิด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ให้ถูกละเมิดสิทธิและหลักการเข้าถึงความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้อนุสัญญาดังกล่าว ยังสนับสนุนให้มีการระงับข้อพิพาทในรูปแบบต่างๆ จากการกระทำหรืองดเว้นกระทำโดยเอกชนและองค์กรของรัฐซึ่งฝ่าฝืนกฎหมายสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ

ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเข้าถึงความยุติธรรมในคดีและข้อพิพาทด้านสิ่งแวดล้อม และการได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมโดยเท่าเทียมกัน ภายใต้กระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกละเลยไว้ในอนุสัญญา Aarhus Convention กล่าวคือ รัฐภาคีภายใต้อนุสัญญาดังกล่าวควรส่งเสริมให้ประชาชนที่ถูกกระทบสิทธิด้านสิ่งแวดล้อมได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ภายใต้กระบวนการยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ในหลายประเทศได้นำหลักการของอนุสัญญาดังกล่าวมาปรับใช้ ตัวอย่างเช่น ประเทศแอสโทเนีย ได้รับอิทธิพลจากอนุสัญญา Aarhus Convention ได้ส่งผลโดยตรงต่อการเข้าถึงความยุติธรรมเมื่อเกิดกรณีปัญหาข้อพิพาทด้านสิ่งแวดล้อมในคดีสิ่งแวดล้อมศาลปกครองของแอสโทเนียและหลักเกณฑ์ตามอนุสัญญาดังกล่าวยังได้ส่งผลต่อการตีความในเรื่องสิทธิในความสะอาดและอนามัยทางสิ่งแวดล้อมตามรัฐธรรมนูญของแอสโทเนีย มาตรา ๕๓ อีกด้วย เป็นต้น

ดังนั้น รัฐภาคีที่อยู่ภายใต้อนุสัญญาดังกล่าว ควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายและนโยบายสาธารณะให้สอดคล้องกับหลักการในอนุสัญญาดังกล่าว เช่น สนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้และการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม สนับสนุนให้สาธารณชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนให้มีการปลูกฝังจิตสำนึกและสนับสนุนให้ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนตระหนักถึงเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็น

บทสรุป อนุสัญญาว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมสาธารณะในการตัดสินใจ และการเข้าถึงความยุติธรรมในคดีสิ่งแวดล้อม ค.ศ. ๑๙๙๘ หรืออนุสัญญาอาร์ฮุส ได้วางหลักเกณฑ์อันเป็นสาระสำคัญที่ขยายสิทธิของประชาชนด้านสิ่งแวดล้อมสามประการที่สำคัญ ได้แก่ สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม สิทธิในการสนับสนุนให้ประชาชนหรือสาธารณชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกรณีอันอาจเกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมต่อประชาชน และสิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรมในคดีและข้อพิพาททางสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ อนุสัญญาดังกล่าว ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์อื่นๆ อันเป็นส่วนช่วยในการส่งเสริมสิทธิด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนด้านสิ่งแวดล้อมด้วย เช่น การสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และการไม่เลือกปฏิบัติ เป็นต้น

ดังนั้น การส่งเสริมสิทธิด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชนภายใต้อนุสัญญาอาร์ฮุส ย่อมก่อให้เกิดการเสริมสร้างและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ภายใต้มาตรฐานและหลักการอันเป็นสาระสำคัญของอนุสัญญาดังกล่าว โดยกำหนดกลไกที่ก่อให้เกิดการโปร่งใสและการเปิดเผย นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน โดยเพิ่มอำนาจของประชาชนในการตรวจสอบกรณีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกรณีอันอาจเกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม อันถือเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยอาศัยมนุษย์เป็นกลไกสำคัญและเป็นผู้ป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม (ปีติเทพ อยู่ยี่นียง บทความ กฎหมายมหาชน ธันวาคม ๒๕๕๓ : ๑-๖)

๒.๓.๒ เสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายอังกฤษ

เนื่องด้วยปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาเร่งด่วนที่สำคัญปัญหาหนึ่งที่ประเทศอังกฤษได้ตระหนักเป็นอย่างยิ่ง รัฐบาลอังกฤษจึงได้นำกฎหมาย Directive ๒๐๐๓/๔/EC of the European Parliament and of the Council of ๒๘ January ๒๐๐๓ on public access to environmental information อันเป็นกฎหมายสหภาพยุโรป มาอนุวัติการด้วยการออกกฎหมายมาใช้บังคับ โดยรัฐบาล

อังกฤษได้อนุวัติการและบัญญัติกฎหมาย Environmental Information Regulations ๒๐๐๔ (EIR) อันเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญสองประการ กล่าวคือ ประการแรก เพื่อที่จะกำหนดและขยายขอบเขตแห่งสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ เช่น ข้อมูลทรัพยากรทางน้ำ ข้อมูลทรัพยากรดิน หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ องค์ประกอบทางชีวภาพ เป็นต้น นอกจากการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว กฎหมายดังกล่าว ยังกำหนดให้เปิดเผยข้อมูลอันเกี่ยวกับกิจกรรมของภาครัฐอันอาจมีผลกระทบต่อประชาชน รวมไปถึงผลการวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม ประการที่สอง กฎหมายดังกล่าว ยังได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องสิทธิของหน่วยงานหรือองค์กรของภาครัฐในการกำหนดขั้นตอนหรือกระบวนการ สำหรับเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมอันอาจเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน

ที่มาและเจตนารมณ์ของกฎหมาย Environmental Information Regulations ๒๐๐๔ (EIR) อันเป็นกฎหมายที่สนับสนุนในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมและมาตรการทางกฎหมายและสาระสำคัญของกฎหมายที่สนับสนุนในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การร้องขอข้อมูลข่าวสาร ข้อยกเว้นต่างๆ และการอุทธรณ์และร้องทุกข์ ภายใต้กฎหมายฉบับดังกล่าว

เสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางสิ่งแวดล้อมของอังกฤษ

ประเทศอังกฤษเป็นอีกประเทศหนึ่งในโลก ที่รัฐบาลและประชาชนมีความตระหนักถึงเรื่องของสิทธิเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลพื้นฐานของสิทธิที่จะรับรู้ (Right-to-know) และสิทธิในการร้องขอเพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของทางราชการที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือการดำเนินชีวิตและการดำเนินธุรกิจของเอกชน นอกจากนี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกิดการบริหารงานที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ของภาครัฐ ด้วยเหตุนี้แล้ว รัฐบาลของประเทศอังกฤษได้ตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ของภาครัฐ

ดังนี้ รัฐบาลอังกฤษได้ตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ได้แก่ Data Protection Act ๑๙๙๘ (DPA ๑๙๙๘) อันเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลและ Freedom of Information Act ๒๐๐๐ (FOIA ๒๐๐๐) ที่เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งหมายให้ประชาชนสามารถร้องขอข้อมูลข่าวสารอันจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชน นอกเหนือจากนี้ รัฐบาลอังกฤษได้ตรากฎหมาย Environmental Information Regulations ๒๐๐๔ (EIR ๒๐๐๔) อันเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะในการสนับสนุนให้ประชาชนมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจกระทบสิทธิของประชาชนได้ เช่น ปัญหามลภาวะทางสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมโดยมากภาครัฐจะเป็นผู้เก็บข้อมูลต่างๆ ไว้ ซึ่งแต่เดิมข้อมูลเหล่านี้ถือเป็นเอกสารทางราชการที่ไม่สามารถเปิดเผยออกสู่สาธารณะได้ ผลที่ตามมา ทำให้ประชาชนที่ถูกกระทบสิทธิจากปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ไม่สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้ ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลอังกฤษจึงได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมอันเป็นข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของทางราชการ

กฎหมาย Environmental Information Regulations ๒๐๐๔ (EIR ๒๐๐๔) เป็นกฎหมายที่รัฐบาลอังกฤษได้นำกฎหมายสหภาพยุโรป ได้แก่ Directive ๒๐๐๓/๔/EC of the European Parliament and of the Council of ๒๘ January ๒๐๐๓ on public access to environmental information มาอนุวัติการและบัญญัติเป็นกฎหมาย EIR ๒๐๐๔ ที่วางหลักการเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของประชาชน ทั้งนี้

Directive ๒๐๐๓/๔/EC of the European Parliament and of the Council of ๒๘ January ๒๐๐๓ on public access to environmental information ถือเป็นกฎหมายของสหภาพยุโรปที่สำคัญยิ่งที่คณะกรรมการการยุโรปได้วางกรอบและหลักเกณฑ์ที่เป็นสนับสุนนให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานรัฐ นอกจากนี้ยังกำหนดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

นอกจากนี้ รัฐบาลอังกฤษได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมอันเป็นข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของทางราชการแล้ว ประชาชนอาจร้องขอข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐหรือบุคลากรของภาครัฐหรือองค์กรอื่นๆและบุคคลอื่นๆ ที่อยู่ภายใต้การอำนาจของภาครัฐ ทั้งนี้เป็นการเพิ่มทางเลือกหรือช่องทาง ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นต่อประชาชน

ขอบเขตของการบังคับใช้ Environmental Information Regulations ๒๐๐๔

กฎหมาย EIR ๒๐๐๔ ได้วางหลักการเพื่อขยายสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติมจากกฎหมาย FOIA ๒๐๐๐ กล่าวคือ กฎหมาย EIR ๒๐๐๔ บัญญัติในเรื่องสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะทั้งนี้ กฎหมาย EIR ๒๐๐๔ บังคับใช้กับหน่วยงานภาครัฐ (Public authority) ทุกหน่วยงานในประเทศอังกฤษ ตลอดไปจนถึงเวลส์ และไอร์แลนด์เหนือ โดยที่หน่วยงานภาครัฐตามความหมายในกฎหมาย EIR ๒๐๐๔ หมายถึง หน่วยงานราชการส่วนกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานทางราชการอื่นๆ ตามที่หน่วยงานภาครัฐตามที่กฎหมาย FOIA ๒๐๐๐ ได้บัญญัติไว้ และหน่วยงานและบุคคลที่อยู่นอกเหนือจากกฎหมาย FOIA ๒๐๐๐ ได้บัญญัติไว้ กล่าวคือ รวมไปถึงบุคลากรของภาครัฐหรือองค์กรอื่นๆและบุคคลอื่นๆ ที่ใช้อำนาจรัฐหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของภาครัฐ เช่น บริษัทรับเก็บขยะที่ดำเนินบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น หรือองค์กรหรือบุคคลอื่นที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาตามองค์กรที่ได้กล่าวมาข้างต้น เช่น พนักงานเก็บขยะที่ปฏิบัติหน้าที่ในบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

บุคคลผู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ตาม EIR ๒๐๐๔

กฎหมาย EIR ๒๐๐๔ บัญญัติหลักเกณฑ์ในเรื่องของบุคคลผู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ตามกฎหมาย EIR ๒๐๐๔ ทั้งนี้ ไม่เพียงแค่นี้ให้สิทธิแก่พลเมืองชาวอังกฤษและผู้มีถิ่นพำนักถาวรแล้ว แต่ยังกฎหมายดังกล่าวยังให้สิทธิแก่ชาวต่างประเทศที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมได้เช่นเดียวกับประชาชนในประเทศ ทั้งนี้ ผู้ที่ร้องขอข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ส่วนได้เสียในผลกระทบของสิ่งแวดล้อมหรือในข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมหรือประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง ว่าเหตุใดจึงต้องการข้อมูลดังกล่าวหรือต้องการข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการใด

ประเภทของข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมตาม EIR ๒๐๐๔

ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental information) ตามกฎหมาย EIR ๒๐๐๔ ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ สามารถจำแนกได้เป็น ๖ ประเภท ได้แก่

- ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพองค์ประกอบพื้นฐานทางสิ่งแวดล้อมของ อากาศ น้ำ ดิน สิ่งมีชีวิตในท้องถิ่น (fauna) รวมไปถึงสภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสิ่งแวดล้อมด้วย
- ข้อมูลเกี่ยวกับการปล่อยและแพร่เสียง พลังงาน รังสี น้ำ และสสารต่างๆ

- ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการและกิจกรรมของภาครัฐ เช่น นโยบาย แผน และข้อตกลงที่มีผลกระทบหรืออันอาจมีผลกระทบต่อสภาพองค์ประกอบพื้นฐานทางสิ่งแวดล้อม
- รายงานของภาครัฐ และการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของต้นทุนและเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม
- ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและความปลอดภัยของมนุษย์ สิ่งเจือปนในห่วงโซ่อาหาร (contamination of the food chain)
- ข้อมูลเกี่ยวกับการโยธาและโครงสร้างสิ่งปลูกสร้าง อันอาจกระทบต่อสภาพองค์ประกอบพื้นฐานทางสิ่งแวดล้อม

หากหน่วยงานภาครัฐได้รับคำร้องของประชาชนเพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมตามที่ร้องขอภายใน ๒๐ วันนับแต่มีการร้องขอ แต่อย่างไรก็ดี กฎหมาย EIR ๒๐๐๔ ของอังกฤษ ได้กำหนดข้อยกเว้นต่างๆ (Exceptions) ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมและหากการร้องขอของประชาชนเข้าข้อยกเว้นต่างๆ ตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ หน่วยงานรัฐต้องทำคำชี้แจงถึงเหตุผลที่ไม่สามารถให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมได้

สิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้ EIR ๒๐๐๔
สิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้ EIR ๒๐๐๔ นั้น กล่าวคือ ประชาชนสามารถร้องขอข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่ครอบครองโดยหน่วยงานราชการหรือผู้เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาแล้ว โดยการทำเป็นคำร้อง (requests) ในช่องทางต่างๆ เช่น จดหมาย จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรศัพท์ หรือพบกับเจ้าหน้าที่เพื่อขอข้อมูลโดยตรง ด้วยเหตุที่กฎหมายดังกล่าวเปิดช่องทางให้ประชาชนใช้สิทธิในการร้องขอข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมหลายช่องทางนั้น เป็นเพราะรัฐต้องการให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างเสรีและเป็นการสร้างบรรทัดฐานหรือแนวทางปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลให้สู่สาธารณะมากยิ่งขึ้น (A culture of openness) แม้ว่ากฎหมาย EIR ๒๐๐๔ จะเปิดเสรีภาพให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของภาครัฐได้อย่างกว้างขวาง แต่อย่างไรก็ดีกฎหมายดังกล่าวก็ได้กำหนดข้อยกเว้นโดยหน่วยงานของรัฐอาจกำหนดให้มีแบบฟอร์มสำหรับร้องขอข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมที่กำหนดรูปแบบไว้โดยหน่วยงานรัฐนั้นๆเองก็ได้

นอกจากนี้แล้ว หากถ้าประชาชนไม่พอใจในการให้ข้อมูลของหน่วยงานราชการ ประชาชนอาจยื่นคำร้องหน่วยงานราชการนั้นๆและหน่วยงานรัฐต้องรับฟังและพิจารณาซ้ำอีกครั้งเกี่ยวกับข้อมูลดังกล่าว ทั้งนี้หน่วยงานรัฐต้องสืบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อมูลที่ร้องขอและชี้แจงต่อประชาชนผู้ร้องขอข้อมูลโดยสรุปเนื้อหาสาระสำคัญของข้อมูลนั้น

หากประชาชนที่ยื่นคำร้องขอข้อมูลไม่พอใจในการให้ข้อมูลของภาครัฐในสองกรณีด้วยกัน ได้แก่ หน่วยงานของรัฐให้ข้อมูลไม่ตรงกับความต้องการของผู้ยื่นคำร้องหรือหน่วยงานของรัฐได้ให้ข้อมูลที่ผิดพลาดไปจากข้อเท็จจริง ผู้ยื่นคำร้องสามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ เพื่อให้คณะข้อมูลข่าวสารพิจารณาคำอุทธรณ์และไต่สวนข้อมูลต่างๆของภาครัฐ ในทางกลับกัน หากหน่วยงานของรัฐไม่สามารถให้ข้อมูลแก่ประชาชนตามที่ร้องขอได้ หน่วยงานของรัฐต้องทำคำชี้แจงว่าเหตุใดจึงไม่สามารถทำตามคำร้องขอของประชาชนได้หรืออธิบายถึงข้อยกเว้นตามที่กฎหมาย

ระบุเอาไว้ว่าเหตุใดหน่วยงานของรัฐจึงไม่สามารถให้ข้อมูลได้

ในการแจ้งข้อมูลข่าวสารที่ร้องขอโดยหน่วยงานของรัฐนั้น กฎหมายได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่ประชาชนภายใน ๒๐ วันทำการ ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องจัดหาข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมตามที่ประชาชนร้องขอหรือทำหนังสือปฏิเสธ ในกรณีที่ไม่สามารถให้ข้อมูลตามคำร้องขอของประชาชนได้ ทั้งนี้ ระยะเวลาอาจขยายออกไปไม่เกิน ๒๐ วันทำการในกรณีของข้อมูลที่ประชาชนร้องขอมีความซับซ้อนและมีปริมาณที่มาก

นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐต้องจัดหาคำแนะนำหรือความช่วยเหลือสำหรับประชาชน ผู้ร้องขอข้อมูลตามสมควรโดยอาจเสียค่าธรรมเนียมตามความเหมาะสมหรือไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐนั้นมีฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องเรียบร้อยแล้วหรือประชาชนเพียงแต่ต้องการดูข้อมูลจาก เอกสารหลักฐานของหน่วยงานรัฐเท่านั้น ทั้งนี้กฎหมายไม่ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการร้องขอ ข้อมูลข่าวสารเอาไว้ สำหรับการจัดหาข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม

หน้าที่ของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมาย EIR ๒๐๐๔ กำหนด

หน่วยงานภาครัฐของประเทศอังกฤษมีหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในเชิงรุก (Proactive dissemination of environmental information) โดยมีแนวทางการปฏิบัติภายใต้ กฎหมายฉบับดังกล่าวดังต่อไปนี้

- หน่วยงานของรัฐต้องให้ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มากขึ้นกว่าเดิม

- หน่วยงานของรัฐต้องจัดระเบียบข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในเชิงรุก (systematic dissemination) อย่างระบอบต่อประชาชน

- หน่วยงานภาครัฐควรกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำหรือมาตรฐานในการเผยแพร่ในเชิงรุก

- หน่วยงานภาครัฐอาจใช้หลักเกณฑ์การปฏิบัติการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามกฎหมาย Freedom of Information Act เพื่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเชิงรุกด้านสิ่งแวดล้อม

ข้อยกเว้นหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม

หากมีข้อยกเว้นหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (Exceptions to the duty to disclose environmental information) ตามที่กฎหมาย EIR ๒๐๐๔ บัญญัติไว้ หน่วยงานของรัฐอาจเลือกที่ปฏิเสธคำร้องขอและไม่เปิดเผย (withhold) ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าว แต่อย่างไรก็ดี หน่วยงานของรัฐต้องทำคำชี้แจงว่าเหตุใดหน่วยงานของรัฐไม่สามารถทำตามคำร้องขอของประชาชนได้หรืออธิบายถึงข้อยกเว้นตามที่กฎหมายระบุเอาไว้ว่าเหตุใดหน่วยงานของรัฐไม่สามารถให้ข้อมูลได้ โดยอาศัยหลักเกณฑ์เพื่อประโยชน์สาธารณะ มาปรับใช้ในกรณีที่ไม่สามารถให้ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนได้ กล่าวคือ หากข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนดมีความสำคัญไปกว่าการเปิดเผยข้อมูลเพื่อสาธารณะหรือประโยชน์สาธารณะ เช่น กรณีที่เปิดเผยข้อมูลแล้วจะเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ หรือ กรณีหากเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมนั้นแล้ว อาจก่อให้เกิดภัยต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ข้อยกเว้นที่รัฐมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม มี ๓ ประการ ได้แก่ ประการแรก กรณีข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมไม่ได้อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ดังกล่าวหรือหน่วยงานของรัฐไม่สามารถระบุลักษณะของคำร้องขอได้ ประการที่สอง กรณีการร้องขอไม่

สมควรแก่เหตุอย่างชัดเจน และประการที่สาม กรณีข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าวยังเป็นข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ หรือเป็นข้อมูลที่ยังอยู่ในระหว่างกระบวนการทำให้สมบูรณ์ เช่น ข้อมูลดังกล่าวอยู่ในระหว่างการทดลองหรือประมวลผลทางวิทยาศาสตร์ล้วน เป็นต้น

นอกจากนี้ กฎหมาย EIR ๒๐๐๔ ได้กำหนดข้อยกเว้นเป็นการเฉพาะ ในกรณีที่หากเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอันตรายหรืออาจกระทบต่อ

- การทหาร, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, ความมั่นคงของชาติ และความปลอดภัยของประชาชน
- กระบวนการยุติธรรมหรือความลับในกระบวนการพิจารณาของศาล
- ผลประโยชน์ของผู้จัดหาข้อมูล กรณีของข้อมูลที่จัดหาโดยอาสาสมัคร
- สิทธิทางทรัพย์สินทางปัญญา
- ความลับทางการค้า
- การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

ความแตกต่างระหว่างกฎหมาย EIR ๒๐๐๔ และกฎหมาย FOIA ๒๐๐๐

- Freedom of Information Act ๒๐๐๐ (FOIA ๒๐๐๐) เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งหมายให้ประชาชนสามารถร้องขอข้อมูลข่าวสารทั่วไปอันจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เว้นแต่จะมีเหตุอันสมควรที่กฎหมายกำหนดให้เก็บรักษาข้อมูลนั้นเป็นความลับ แต่สำหรับกฎหมาย Environmental Information Regulations ๒๐๐๔ (EIR) อันเป็นกฎหมายที่มุ่งสนับสนุนในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะและมาตรการทางกฎหมายและสาระสำคัญของกฎหมายที่สนับสนุนในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม

- ในเรื่องของความแตกต่างในการขอขยายระยะเวลาในการพิจารณาขอข้อมูลของหน่วยงานรัฐ กฎหมาย EIR ๒๐๐๔ วางหลักไว้ในกรณีที่ไม่สามารถให้ข้อมูลตามคำร้องขอของประชาชนได้ ทั้งนี้ ระยะเวลาอาจขยายออกไปไม่เกิน ๒๐ วันทำการ ในกรณีของข้อมูลที่ประชาชนร้องขอมีความซับซ้อนและมีปริมาณที่มาก สำหรับกฎหมาย FOIA ๒๐๐๐ กำหนดหลักเกณฑ์ในการขอขยายระยะเวลาโดยหากข้อมูลดังกล่าว หากเปิดเผยแล้วข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชน กฎหมายดังกล่าวจึงให้อำนาจแก่หน่วยงานของรัฐในการพิจารณา

- คำร้องขอข้อมูลข่าวสารต้องทำได้ในหลายรูปแบบตามที่กฎหมาย EIR ๒๐๐๔ บัญญัติไว้ แต่สำหรับการร้องขอข้อมูลข่าวสารตามกฎหมาย FOIA ๒๐๐๐ ให้ทำเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

- กฎหมาย EIR ๒๐๐๔ ได้บัญญัติในเรื่องการร้องขอข้อมูลข่าวสาร กล่าวคือ การร้องขอข้อมูลข่าวสารอาจเสียค่าธรรมเนียมตามความเหมาะสมหรือไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในกรณีที่หน่วยงานของรัฐนั้นมีฐานข้อมูลที่ลงทะเบียนไว้แล้วหรือประชาชนเพียงแค่ต้องการจะดูข้อมูลจากเอกสารหลักฐานของหน่วยงานรัฐเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การร้องขอข้อมูลข่าวสารตามกฎหมาย FOIA ๒๐๐๐ ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมขั้นต่ำเอาไว้

- กฎหมาย EIR ๒๐๐๔ เป็นกฎหมายที่มีข้อยกเว้นที่น้อยกว่ากฎหมาย FOIA ๒๐๐๐ และวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า หน่วยงานของรัฐไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมได้ในกรณีใดบ้าง

โดยเฉพาะกรณีที่หากเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวอาจก่อให้เกิดอันตรายหรืออาจกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนกฎหมาย FOIA ๒๐๐๐ กำหนดหลักเกณฑ์ของข้อมูลอันเข้าข่ายยกเว้นไม่ให้เปิดเผยต่อผู้ร้องขอข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในขอบเขตที่กว้างกว่าและมากกว่ากฎหมาย EIR ๒๐๐๔ ในหลายกรณี เช่น ข้อมูลด้านความสัมพันธ์ภายในสหราชอาณาจักรหรือ ข้อมูลอันอาจกระทบต่อเศรษฐกิจและการคลังของอังกฤษ เป็นต้น

หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมาย

รัฐบาลอังกฤษได้จัดทำหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อเป็นหลักเกณฑ์สำหรับหน่วยงานราชการในการบังคับใช้กฎหมาย EIR ๒๐๐๔ ให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนในการร้องขอข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานของรัฐ ดังนั้น หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายจึงเสมือนหนึ่งเป็นคำแนะนำที่ทำให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐสามารถปฏิบัติงานได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ดี The Secretary of State อาจกำหนดหรือแก้ไขหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติที่แตกต่างกันในแต่ละหน่วยงานก็ได้ ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการปฏิบัติงานเพราะแต่ละหน่วยงานมีข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมและกระบวนการในการจัดหาข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมาย มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ (The aims of the Code) ดังต่อไปนี้

- เพื่อจัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมตามกฎหมาย EIR ๒๐๐๔ โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติทางปกครอง ของหน่วยงานของรัฐในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม ทั้งนี้รวมไปถึงความเหมาะสมในการส่งมอบข้อมูลข่าวสารที่ถูกร้องขอต่อหน่วยงานรัฐอีกด้วย
- เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมายที่ดีในการเผยแพร่เชิงรุกของข้อมูลข่าวสารสิ่งแวดล้อม
- เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ยื่นคำร้องขอข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม โดยแนวทางการปฏิบัติและการบังคับใช้ได้กำหนดคำแนะนำและแนวทางการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมตามแนวทางที่การปฏิบัติที่ดีและชอบด้วยกฎหมาย
- เพื่อสร้างความมั่นใจในกรณีที่หน่วยงานของรัฐพิจารณาสิทธิของบุคคลที่สาม สำหรับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการคุ้มครองข้อตกลงอันเป็นความลับในสัญญาและการยอมรับข้อมูลในทางลับจากบุคคลที่สาม
- เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของการพิจารณาอย่างมีประสิทธิภาพ และกระบวนการวินิจฉัยอุทธรณ์ในคำวินิจฉัยด้านข้อมูลข่าวสารสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานรัฐ ภายใต้กฎหมาย EIA ๒๐๐๔

สรุปกฎหมาย EIR ๒๐๐๔ ได้วางมาตรการทางกฎหมายในการสนับสนุนให้ประชาชนได้รับสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับรัฐ เช่น การร้องขอข้อมูลข่าวสาร ขอยกเว้นต่างๆ และการอุทธรณ์และร้องทุกข์ เป็นต้น นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวยังกำหนดให้มีแนวหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมาย อันเป็นแนวทางกำหนดหลักเกณฑ์ที่กำหนดคำแนะนำที่ทำให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตามและก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนตามสิทธิพื้นฐานที่ประชาชนประชาชนพึงจะได้รับเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สิทธิที่จะรับรู้ (Right-to-know) และสิทธิในการร้องขอ

เพื่อเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานของรัฐ เพราะข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานของรัฐ อาจมีความสำคัญต่อประชาชน เช่น ข้อมูลด้านมลภาวะประเภทต่างๆ อันอาจกระทบต่อสุขภาพ อนามัยและความสวัสดิภาพของประชาชนชาวอังกฤษ เป็นต้น (ปิติเทพ อยู่เย็นง บทความกฎหมายมหาชน เสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายอังกฤษ กันยายน ๒๕๕๓ : ๑ - ๘)

กรอบแนวคิดในการศึกษา

๒.๔ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเข้าถึงข้อมูลด้านภูมิศาสตร์

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) ประกอบด้วย ๒ คำ คือ “ระบบสารสนเทศ” (Information System) ซึ่งเป็นระบบปฏิบัติการรวบรวมจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอน สามารถค้นคืนข้อมูลที่ต้องการให้ภายในเวลาอันรวดเร็ว และสามารถนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในกระบวนการตัดสินใจของผู้บริหาร ส่วนคำว่า “ภูมิศาสตร์” (Geography) มาจากรากศัพท์ “geo” หมายถึง โลก และ “graph” หมายถึง การเขียน ภูมิศาสตร์ จึงหมายถึง การเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับโลก หรือมุ่งเน้นไปที่ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับพื้นที่ (Spatial Relationship)

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ จึงหมายถึง กระบวนการของการใช้คอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์ (Hardware) ซอฟต์แวร์ (Software) ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ (Geographic Data) และการออกแบบ (Personnel Design) ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดเก็บข้อมูล การปรับปรุงข้อมูล การคำนวณ และการวิเคราะห์ข้อมูล ให้แสดงผลในรูปของข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้ในทางภูมิศาสตร์ หรือหมายถึง การใช้สมรรถนะของคอมพิวเตอร์ ในการจัดเก็บ และการใช้ข้อมูลเพื่ออธิบายสภาพต่างๆ บนพื้นผิวโลก โดยอาศัยลักษณะทางภูมิศาสตร์ เป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลต่างๆ

ซึ่งโดยสรุปแล้วระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นระบบสารสนเทศที่ออกแบบขึ้นมาเพื่อใช้รวบรวม จัดเก็บ วิเคราะห์ข้อมูลภูมิศาสตร์ รวมทั้งการค้นคืนข้อมูล และการแสดงผลข้อมูลสารสนเทศ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นทั้งระบบฐานข้อมูลที่มีความสามารถในการจัดการข้อมูลเชิงพื้นที่ของแผนที่เชิงเลข และข้อมูลเชิงคุณลักษณะเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้นได้ผลออกมาเป็นสารสนเทศ และนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ (สรรคกิจ กลิ่นดาว ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ๒๕๔๒)

องค์ประกอบของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

องค์ประกอบของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ โดยหลักการจะประกอบด้วย ๕ ส่วน คือ องค์ประกอบด้านฮาร์ดแวร์ องค์ประกอบด้านซอฟต์แวร์ หน่วยงานหรือตัวบุคคล วิธีการปฏิบัติงานและข้อมูล ดังนี้

๑) ฮาร์ดแวร์ (Hardware) คือ เครื่องมือที่เป็นองค์ประกอบที่สามารถจับต้องได้ ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องต่างๆเช่น ตัวเครื่องคอมพิวเตอร์, จอภาพ, สายไฟ, ดิจิไทเซอร์ เครื่อง Printer ซึ่งเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในระบบ GIS ต้องมีองค์ประกอบที่ต่างจากเครื่องประมวลผลอื่น โดยต้องมีสมรรถนะเพียงพอที่จะจัดการกับข้อมูลเชิงพื้นที่ที่มีปริมาณมากได้

๒) ซอฟต์แวร์ (Software) คือ โปรแกรมหรือชุดคำสั่ง ที่สั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงานตามที่เรากำลังต้องการ ซอฟต์แวร์ด้าน GIS เช่น Arc view Map info SPANS Geo media โดยซอฟต์แวร์ด้าน GIS ควรมีลักษณะที่สำคัญ ๕ ประการ คือ สามารถป้อนข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล สามารถจัดเก็บ

ข้อมูลและจัดการฐานข้อมูล สามารถคำนวณและวิเคราะห์ข้อมูลได้ สามารถรายงานผลข้อมูล และมีระบบอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้

๓) บุคลากร (People ware) คือ ผู้มีหน้าที่จัดการให้องค์ประกอบทั้ง ๔ อย่าง ข้างต้น ทำงานประสานกันจนได้ผลลัพธ์ออกมาซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้าน GIS และการจัดการฐานข้อมูล ๑๓

๔) วิธีการปฏิบัติงาน (Methodology หรือ Procedure) คือ ขั้นตอนการทำงานซึ่งเราเป็นผู้กำหนดให้เครื่องคอมพิวเตอร์จัดการกับข้อมูล

๕) ข้อมูล (Data) คือ ข้อมูลจัดเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของระบบสารสนเทศทุกประเภท โดยระบบย่อมไม่สามารถสร้างสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ได้ ถ้าขาดข้อมูลที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และทันสมัย

เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับ GIS

การจัดหาแผนที่ภูมิศาสตร์ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์นั้น โดยปกติจะต้องใช้เทคโนโลยีหรือ ศาสตร์อื่นๆ มาใช้ ผสมผสาน (Integrated) เข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องและมีความแม่นยำ มาก ยิ่งขึ้น เช่น วิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ การสำรวจและการทำแผนที่ระบบการจัดการฐานข้อมูล การสำรวจ ระยะไกล (Remote Sensing) และการสำรวจพิกัดเชิง ภูมิศาสตร์ (Global Positioning System) เป็นต้น ซึ่ง บางครั้งในการผสมผสานเทคโนโลยี ระหว่าง ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information Systems) การสำรวจระยะไกล (Remote Sensing) และ การสำรวจพิกัดเชิงภูมิศาสตร์ (Global Positioning Systems) เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่อาจเรียกได้ว่า Geo-informatics หรือ วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ (Computer Science) ในปัจจุบันนี้เทคโนโลยีและองค์ความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพสูง สามารถทำงานได้รวดเร็วมากขึ้น ซึ่งเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ได้แก่ อุปกรณ์และวิธีการหรือโปรแกรมในการนำเข้า ข้อมูล ระบบการบันทึกหรือจัดเก็บสำรองข้อมูล ตลอดจนการแสดงผลหรือการส่งออกข้อมูล GIS ซึ่งผลกระทบของความก้าวหน้าทางด้านฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ จะทำให้เกิดผลโดยตรง ต่อการใช้และการพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ นอกจากนี้ได้แก่ความรู้ด้านการจัดการฐานข้อมูล (Database Management) ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับการออกแบบฐานข้อมูลให้เป็น ระบบมากขึ้น

การสำรวจและการทำแผนที่ (Survey and Mapping) เป็นศาสตร์ในการทำแผนที่โดยการสำรวจภาคสนาม โดยอาศัยความรู้เชิงวิศวกรรมในการใช้เครื่องมือในการสำรวจ เช่น กล้องวัดมุมในการจัดทำรอบของพื้นที่ศึกษา กล้องวัดระดับในการจัดทำระดับความสูงในพื้นที่ศึกษา และการคำนวณโครงร่างอิงพิกัดภูมิศาสตร์ การถ่ายค่าพิกัดหมุดหลักฐานอ้างอิงไปยังจุดสำรวจต่าง ๆ และวาดสัญลักษณ์ เส้น และคำอธิบายชื่อเฉพาะนั้น ดังนั้นวิชาการสำรวจและการทำแผนที่จึงมีผลสำคัญต่อการพัฒนาการผลิตแผนที่ GIS อย่างมาก

ระบบการจัดการฐานข้อมูล (Database Management System) เป็นส่วนหนึ่งของความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์แต่เป็นการศึกษาถึงโครงสร้างและการจัดเก็บจัดการฐานข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ซึ่งทำให้การจดนำเข้าข้อมูลและควบคุมการกระทำกับข้อมูลเป็นไปได้อย่างเป็นระบบความสัมพันธ์ในฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ รวมถึงการจัดเก็บข้อมูลในฐานข้อมูลในสื่อ (Media) ต่าง ๆ ซึ่งจะ

ทำให้การจัดเก็บข้อมูลขนาดใหญ่เสียค่าใช้จ่ายน้อยลง ซึ่งทำให้การบันทึกและจัดการกับข้อมูล GIS เป็นไปได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น

การสำรวจระยะไกล (Remote Sensing) เป็นศาสตร์ในการสำรวจข้อมูลพื้นที่ผิวโลก ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในโลก โดยใช้อุปกรณ์ในการบันทึกภาพ (sensor) ในการตรวจวัดการสะท้อนคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าของวัตถุเหล่านั้นขึ้นไปกระทบอุปกรณ์ในการบันทึกภาพ โดยไม่ต้องสัมผัสกับวัตถุโดยตรง ซึ่งทำให้เราสามารถวิเคราะห์และแปลภาพที่ได้ออกเป็นสภาพการใช้ที่ดินบนพื้นผิวโลก หรือทรัพยากรต่าง ๆ ในโลก ข้อมูลที่ได้เหล่านี้จะเป็นข้อมูลนำเข้าที่สำคัญในระบบ GIS

การสำรวจพิกัดเชิงภูมิศาสตร์ (Global Positioning System) เป็นระบบการค้นหาดำแหน่งและนำทางด้วยดาวเทียม โดยใช้คลื่นความถี่สูง ความยาวคลื่นสั้นจึงมีความเที่ยงตรงสูง และมีดาวเทียม GPS ที่โคจรรอบโลก ทำให้สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งพิกัดภูมิศาสตร์บนพื้นโลกได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง ซึ่งสามารถใช้บอกตำแหน่งโดยอัตโนมัติ ในระดับความถูกต้อง ๑๐-๒๐ เมตร เป็นระบบที่ต้องอาศัยสัญญาณดาวเทียม GPS ในการทราบถึงค่าพิกัดบนพื้นผิวโลกอย่างถูกต้อง ซึ่งสามารถนำมาเข้าสู่ระบบ GIS ได้โดยตรง หรืออาจจะนำระบบ GPS เข้ามาประยุกต์ใช้กับการสำรวจและการทำแผนที่ หรือการสำรวจ ระยะไกล ในการตรึงหมุดหรือตรึงพิกัดแผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศ หรือภาพถ่ายดาวเทียม เพื่อนำไปเป็นข้อมูลนำเข้าในระบบ GIS

ระบบ GIS เป็นระบบที่ออกแบบเพื่อแสดงลักษณะของข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งพอสรุปได้ ดังนี้คือ ข้อมูลทางด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร (Environmental Information) ได้แก่ ข้อมูลทางด้านทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้ รวมถึงข้อมูลทางด้านสัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ อาจจะสามารถหมายรวมถึงการติดตามและจัดการมลพิษที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ข้อมูลทางด้านสาธารณูปโภค (Infrastructure Information) ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่อมนุษย์ โทรศัพท์ ไฟฟ้า น้ำประปา และเครือข่ายจุดสัญญาณมือถือ เป็นต้น

ข้อมูลที่ดินหรือสิทธิบนที่ดิน (Cadastral Information) ได้แก่ ขอบเขตความเป็นเจ้าของในที่ดินหรือกรรมสิทธิ์ที่ดิน และการควบคุมการใช้ที่ดิน เป็นต้น

ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม (Socio-Economic Information) ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนหรือเศรษฐกิจการประกอบอาชีพ การทำกิน การกระจายตัวของประชากร รายได้ประชากร อาจรวมถึงศิลปวัฒนธรรมในชุมชน หรือความเชื่อ เป็นต้น

สรุปเทคโนโลยี GIS สามารถช่วยในการจัดการและบริหารข้อมูลเชิงพื้นที่ ช่วยให้เราทำงานได้สะดวกรวดเร็วขึ้น และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถเข้าใจในความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในเชิงพื้นที่ได้เป็นอย่างดี เป็นรากฐานที่ดีในการตัดสินใจอย่างฉลาด ช่วยฝึกให้เรารู้จักคิดอย่างเป็นระบบมากขึ้น โดยอาศัยการคิดแบบบูรณาการเชิงพื้นที่ เมื่อเปรียบเทียบการใช้แผนที่กระดาษจะเห็นได้ว่าการใช้ GIS มีข้อได้เปรียบ และสามารถปรับปรุงแก้ไขข้อมูลเชิงพื้นที่ได้ง่ายกว่า

บทที่ ๓

วิธีการศึกษา

การศึกษา เรื่อง การเข้าถึงข้อมูลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติด้วยระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) : ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ต จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ Qualitative Research ผู้ศึกษาได้ศึกษาโดยการสัมภาษณ์และทอดแบบสอบถามแยกเป็นหัวข้อตามลำดับดังนี้

๓.๑ วิธีการศึกษา

โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) การสัมภาษณ์ และทอดแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลที่ได้มา วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) สังเคราะห์เนื้อหา (Synthesis) ศึกษาถึงปัญหาการเข้าถึงข้อมูลด้านพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและการนำระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) มาใช้ในการตรวจสอบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ผู้ศึกษาคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) คือ ข้าราชการศูนย์ปฏิบัติการแผนที่และภูมิสารสนเทศ สำนักคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม ในการศึกษาครั้งนี้ มีผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมจำนวนทั้งสิ้น ๕ คน

๓.๒.๒ การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการดูแลป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่ จำนวน ๒ คน

๓.๒.๓ การทอดแบบสอบถามประชาชนในพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ต จำนวน ๘๕ คน

๓.๒.๔ ประชาชนผู้กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน ๓ คน

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

๓.๓.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะลึก ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งมีบทบาทในการดำเนินคดีทางด้านการบุกรุกที่ดินของรัฐ โดยใช้ระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต DSI MAP จำนวน ๕ คน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการดูแลป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่จำนวน ๒ คน ผู้กระทำความผิดตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน ๓ คน และใช้วิธีการทอดแบบสอบถามกลุ่มประชาชนในพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ต จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๘๕ คน

๓.๓.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และคู่มือการใช้ระบบแม่ข่ายแผนที่ และทดลองใช้โปรแกรมระบบแม่ข่ายแผนที่ DSI Map

๓.๔ วิธีและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลวัตถุประสงค์ผู้ศึกษากำหนดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์และการทอดแบบสอบถาม ดังนี้

๓.๔.๑ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นแบบลักษณะคำถามแบบปลายเปิดที่ได้มีการกำหนดหัวข้อศึกษาไว้อย่างกว้าง ๆ ล่วงหน้า โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และสามารถยืดหยุ่นหรือปรับปรุงคำถามได้ตลอดตามสถานการณ์ของการสัมภาษณ์ โดยนำวัตถุประสงค์หลักมาแตกออกเป็นวัตถุประสงค์ย่อย ๆ

๓.๔.๒ ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์

(๑) ศึกษาหาความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับระบบแม่ข่ายแผนที่ วิธีการใช้งาน และศึกษา ขั้นตอนการเรียกใช้งานระบบแม่ข่ายแผนที่ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ปฏิบัติการแผนที่และภูมิสารสนเทศ ซึ่งเป็นผู้พัฒนาระบบแม่ข่ายแผนที่ สอบถามข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ต จังหวัดชัยภูมิ ที่อยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และ ศึกษาแนวคิดความรู้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำความรู้ที่ได้ศึกษาไปตั้งคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

(๒) สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์ และให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ที่ต้องการศึกษา

๓.๔.๓ กระบวนการในการสัมภาษณ์สามารถจำแนกเป็นขั้นตอนสำคัญได้ดังต่อไปนี้

(๑) การเตรียมความพร้อมในการสัมภาษณ์ ก่อนการสัมภาษณ์เตรียมแบบคำถามเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ และเครื่องบันทึกเสียง

(๒) การนัดสัมภาษณ์ โดยนัดสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ได้คัดเลือกไว้

(๓) สถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ณ สำนักคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม ส่วนราชการในอำเภอภูเขียว สำนักงานเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว และประชาชนผู้กระทำความผิด ในเรือนจำอำเภอภูเขียว

๓.๔.๔ ขั้นตอนของการออกแบบสอบถาม

ในการศึกษาปัญหาการเข้าถึงข้อมูลด้านพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติของประชาชนจำนวน ๘๕ คน ผู้ศึกษาได้ใช้การออกแบบสอบถาม โดยมีสาระสำคัญดังนี้

ตอนที่ ๑ ภูมิหลังของประชาชน

ตอนที่ ๒ ความรู้ความเข้าใจในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

ตอนที่ ๓ ปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

- นำคำถามที่ออกแบบไว้ ไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจพิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องของภาษา และความชัดเจนในข้อความ และนำมาแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ

- นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองสัมภาษณ์กับหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการแผนที่และภูมิสารสนเทศ ๑ ท่าน และประชาชนทั่วจำนวน ๕ คน ว่าคำตอบที่ได้ตรงกับประเด็นที่ต้องการหรือไม่ หากคำตอบที่ได้ยังไม่สามารถตอบวัตถุประสงค์ในการศึกษาได้ทุกข้อ ก็จะนำแบบสัมภาษณ์กลับมาปรับปรุง ก่อนที่จะนำแบบสัมภาษณ์ไปเป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้คัดเลือกไว้ต่อไป

๓.๔.๕ กระบวนการทดสอบแบบสอบถามและการวิเคราะห์ประเมินผล

(๑) ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบกำหนดวันประชุมประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการกำหนดเขตอุทยานในเขตพื้นที่อำนาจศาลภูเขียว เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มาประชุมในช่วงเวลาที่อยู่ในขอบเขตระยะเวลาที่ทำการศึกษา

(๒) ชี้แจงทำความเข้าใจกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้คัดเลือกไว้ ถึงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย และการตอบแบบสอบถาม

(๓) แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบถาม

(๔) นำแบบสอบถามมาประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕ วิเคราะห์และประมวลผล

การวิเคราะห์ข้อมูล การนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ จากกลุ่มตัวอย่างมาจำแนกเพื่อตอบประเด็นปัญหาการวิจัยโดยใช้วิธีการสรุปความ และแสดงผลเป็นร้อยละ หรือสังเคราะห์ข้อความให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ที่ได้กำหนดไว้

บทที่ ๔

ผลการศึกษา

สถานการณ์การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ที่ดินของรัฐในพื้นที่จังหวัดผังทะเลอันดามันและพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น เพราะที่ดินในพื้นที่นี้มีมูลค่าสูงที่จะสร้างกำไรมหาศาลให้กับผู้ที่ยึดถือครอบครอง โดยเฉพาะจังหวัดชายฝั่งอันดามันจึงกลายเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการบุกรุกที่ดินของรัฐ และมีการทำลายป่าไม้และทรัพยากรทางทะเลอย่างรุนแรงจากกลุ่มทุนไทยและต่างชาติ ซึ่งสวนทางกับนโยบายของรัฐบาลที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืน เพราะความจริงแล้ว ปัญหาการแย่งชิงที่ดินระหว่างกลุ่มทุน นักการเมือง และ ชาวบ้านได้ก่อตัวเป็นคลื่นใต้น้ำรบกวนปะทุในหลายพื้นที่และที่สำคัญหัวใจในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติอยู่ที่ "ภาคประชาชน" สำนักคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้ทำการทบทวนบทเรียนจากคดีพิเศษและเรื่องสืบสวนข้อเท็จจริงที่ผ่านมาและเปลี่ยนกลยุทธ์ในการทำงานนอกจากจะใช้มาตรการปราบปรามดำเนินคดีแล้ว ก็ได้หันมาให้ความสำคัญกับงานป้องกันอาชญากรรมทางสิ่งแวดล้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติ โดยการสร้างแนวร่วมภาคประชาชนขึ้นในพื้นที่จังหวัดผังทะเลอันดามันและยังได้ร่วมกับเครือข่ายภาคประชาชนของทีมกรมสอบสวนคดีพิเศษ จัดอบรมเรื่องการสำรวจทรัพยากรท้องถิ่น โดยเน้นด้านการกำหนดตำแหน่งที่ดินทางดาวเทียม นอกจากนี้ยังให้ความรู้กับภาคประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายที่ดิน การใช้ระบบแผนที่ผ่านInternet (DSI MAP) และให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสื่อสารสองทางทำให้ประชาชนได้ทราบขั้นตอนในการทำงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และสามารถตรวจสอบการทำงานของภาครัฐได้ทั้งระบบ (ศูนย์ปฏิบัติการแผนที่และภูมิศาสตร์สนเทศ คู่มือ ระบบแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) ๒๕๕๔)

๔.๑ ผลการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ

จากการสำรวจประชาชนในเขตพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ตเรื่องการเข้าถึงข้อมูลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ด้วยระบบแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต DSI Map ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ต สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ ๑ ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๕๓	๖๒
หญิง	๓๒	๓๘
รวม	๘๕	๑๐๐
อายุ		
๒๐- ๓๐ ปี	๑๙	๒๒
๓๑- ๔๐ ปี	๒๕	๒๙
๔๑- ๕๐ ปี	๑๗	๒๐
๕๑- ๖๐ ปี	๑๘	๒๑
๖๑- ๗๐ ปี	๔	๕
๗๑- ๘๐ ปี	๒	๒
รวม	๘๕	๑๐๐
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	๙	๑๑
มัธยมศึกษา	๑๔	๑๖
ปริญญาตรี	๓๖	๔๒
ปริญญาโท	๑๐	๑๒
อื่นๆ	๑๖	๑๙
รวม	๘๕	๑๐๐
อาชีพ		
เกษตรกร	๑๗	๒๐
รับจ้าง	๓๗	๔๔
รับราชการ	๑๒	๑๔
ค้าขาย/นักธุรกิจ	๑๗	๒๐
นักเรียน/นักศึกษา	๑	๑
อื่นๆ	๑	๑
รวม	๘๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๑ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีลักษณะดังนี้ เป็นเพศชาย ร้อยละ ๖๒ มีอายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี ร้อยละ ๒๙ มีการศึกษามีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ ๔๒ ประกอบอาชีพรับจ้างร้อยละ ๔๔

ตารางที่ ๒ ข้อมูลการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
การรับทราบถึงสิทธิครอบครองหรือประเภทของกรรมสิทธิ์ที่ดิน		
ทราบ	๕๓	๖๒
ไม่ทราบ	๓๒	๓๘
รวม	๘๕	๑๐๐
จำนวนที่ดินที่ถือครองหรือมีกรรมสิทธิ์		
ต่ำกว่า ๕ ไร่	๑๕	๑๘
๕ - ๑๐ ไร่	๖	๗
๑๐ - ๒๐ ไร่	๕๓	๖๒
มากกว่า ๒๐ ไร่	๑๑	๑๓
รวม	๘๕	๑๐๐
ลักษณะการถือครองหรือมีกรรมสิทธิ์		
โฉนดที่ดิน	๒๕	๒๙
นส.๓	๓	๔
นส.๓ ก	๒	๒
สปก.	๔	๕
สค.	๒	๒
อื่นๆ	๔๙	๕๘
รวม	๘๕	๑๐๐

จากตารางที่ ๒ พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะการถือครองที่ดินดังนี้ ส่วนใหญ่ทราบถึงสิทธิการครอบครอง หรือประเภทของ กรรมสิทธิ์ที่ดิน ร้อยละ ๖๒ มีที่ดินที่ถือครองหรือมีกรรมสิทธิ์จำนวน ๑๐-๒๐ ไร่ ร้อยละ ๖๒ มีการถือ ครองหรือมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินในลักษณะอื่นๆ นอกเหนือจาก โฉนดที่ดิน นส.๓ นส.๓ ก สปก. และ สค. ซึ่งอาจเป็นการถือครองที่ดินมือเปล่า ฯลฯ ร้อยละ ๕๘

ตารางที่ ๓ ข้อมูลความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลด้านพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

หัวข้อ	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การรับทราบ พรบ. ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐	๕๘	๖๘	๒๗	๓๒
การติดต่อหน่วยงานราชการเพื่อตรวจสอบการถือครองที่ดิน	๓๙	๔๖	๔๖	๕๔
ปัญหาการปฏิเสธการให้ข้อมูลจากหน่วยงานราชการ	๒๗	๓๒	๕๘	๖๘
การรับรู้วิธีการตรวจสอบข้อมูลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ	๓๑	๓๖	๕๔	๖๔
มีประสบการณ์ใช้ระบบอินเทอร์เน็ต	๖๖	๗๘	๑๙	๒๒
มีประสบการณ์หาข้อมูลแผนที่ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	๕๕	๖๕	๓๐	๓๕
ความต้องการให้หน่วยงานของรัฐเผยแพร่ข้อมูลเขตป่าสงวนแห่งชาติผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในรูปแบบแผนที่	๗๔	๘๗	๑๑	๑๓
มีความเข้าใจความหมายของระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ตDSI Map	๓๔	๔๐	๕๑	๖๐

จากตารางที่ ๓ พบว่าเกี่ยวกับความเข้าใจในการเข้าถึงข้อมูลด้านพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะ ดังนี้ รับทราบพรบ.ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ร้อยละ ๖๘ ไม่ได้ติดต่อหน่วยราชการเพื่อตรวจสอบการถือครองที่ดิน ร้อยละ ๕๔ไม่มีปัญหา การปฏิเสธการให้ข้อมูลร้อยละ ๖๘ ไม่รู้วิธีการตรวจสอบข้อมูลป่าสงวนแห่งชาติร้อยละ ๖๔ มีประสบการณ์ใช้ระบบอินเทอร์เน็ต ร้อยละ ๗๘ มีประสบการณ์หาข้อมูลแผนที่ผ่านระบบ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ร้อยละ ๖๕ ต้องการให้หน่วยงานของรัฐเผยแพร่ข้อมูลเขตป่าสงวน แห่งชาติผ่านระบบ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในรูปแบบแผนที่ ร้อยละ ๘๗ และไม่เข้าใจความหมายของระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่าน อินเทอร์เน็ต DSI Map ร้อยละ ๖๐

ตารางที่ ๔ ข้อมูลความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายการถือครองที่ดิน

หัวข้อ	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เคยประสบปัญหาในการซื้อที่ดินโดยไม่ทราบข้อมูลว่าเป็นที่ดินประเภทใด	๒๒	๒๖	๖๓	๗๔
รับทราบว่าพื้นที่ใดบ้างที่อยู่ใกล้ท่านว่ามีสภาพเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ	๔๕	๕๓	๔๐	๔๗
ทราบถึงความผิดและการรับโทษในการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ	๗๑	๘๔	๑๔	๑๖
เคยมีข้อพิพาทกับหน่วยงานราชการเพราะการบุกรุกเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ	๒๑	๒๕	๖๔	๗๕

จากตารางที่ ๔ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายการถือครองที่ดิน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะดังนี้ ไม่เคยประสบปัญหาในการซื้อที่ดินโดยไม่ทราบข้อมูลว่าเป็นที่ดินประเภทใด ร้อยละ ๗๔ และทราบว่าพื้นที่ใดบ้างที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงมีสภาพเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ร้อยละ ๕๓ นอกจากนี้ ยังทราบถึงความผิดและการรับโทษจากการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติร้อยละ ๘๔ รวมทั้งไม่เคยมีข้อพิพาท กับหน่วยงานราชการเพราะการบุกรุกเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ร้อยละ ๗๕

๔.๒ ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ

สำนักคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการแผนที่และภูมิสารสนเทศ เพื่อจะรองรับภารกิจในการตรวจสอบการบุกรุกที่ดินของรัฐประเภทต่างๆ โดยใช้ฐานข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ เช่น ภาพถ่ายดาวเทียม ภาพถ่ายทางอากาศ และด้านอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าไปยังโปรแกรมการตรวจสอบพื้นที่ โดยได้รับความช่วยเหลือด้านฐานข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะสร้างระบบฐานข้อมูลเชิงพื้นที่เพื่อรองรับการดำเนินการตรวจสอบการถือครองสิทธิที่ดินของผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ จึงได้มีการพัฒนาระบบการตรวจสอบพื้นที่โดยการจัดทำระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต DSI MAP ซึ่งจะสามารถตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจะทำให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับแนวเขตป่า และเครือข่ายภาคประชาชน สามารถเข้าใจสภาพปัญหาของพื้นที่ และทำความเข้าใจข้อมูลแนวเขตที่ดินประเภทต่างๆ ได้ และที่สำคัญสามารถตรวจสอบตำแหน่งพื้นที่เกิดเหตุว่าอยู่ในเขตสงวนหวงห้ามประเภทต่างๆ หรือไม่ได้อย่างง่ายดาย โดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เพื่อที่จะสร้างหน่วยตรวจสอบให้อยู่ในพื้นที่มากขึ้น โดยเฉพาะประชาชนซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่จะทราบการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ได้ทันทีหากมีการบุกรุก และจะสามารถตรวจสอบพื้นที่เกิดเหตุได้ด้วยตนเองด้วยระบบดังกล่าว ไปแจ้งหน่วยงานในพื้นที่ อันเป็นการป้องกันการกระทำทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐที่ร่วมกับนายทุนในการแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการจัดทำระบบ

๑) เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับแนวเขตป่าและเขตอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ใช้ในการปฏิบัติงานได้ทุกพื้นที่ของประเทศไทยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเป็นการลดงบประมาณค่าใช้จ่ายเกิดความสะดวกรวดเร็วในการทำงาน ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและมีขีดความสามารถเรียนรู้งานที่ตนทำได้อย่างเข้าใจ ตอบสนองภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษและรัฐ

๒) เพื่อให้ภาคประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ด้วยระบบภูมิสารสนเทศจะทำให้ประชาชนสามารถเฝ้าระวังและดำเนินการดูแลแก้ไขปัญหาป้องกันปราบปรามการบุกรุกที่ดินของรัฐ ได้ตรงเป้าหมายและเกิดรูปธรรมที่ชัดเจน โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ องค์กรชุมชน และสร้างเครือข่ายสามารถใช้ระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ในการตรวจสอบข้อมูลได้ในเบื้องต้น

๓) เพื่อการพัฒนาแม่ข่ายแผนที่ในการสนับสนุนงานคดีพิเศษและต่อยอดในฐานอื่น ๆ ต่อไป ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

รูปแบบของระบบ

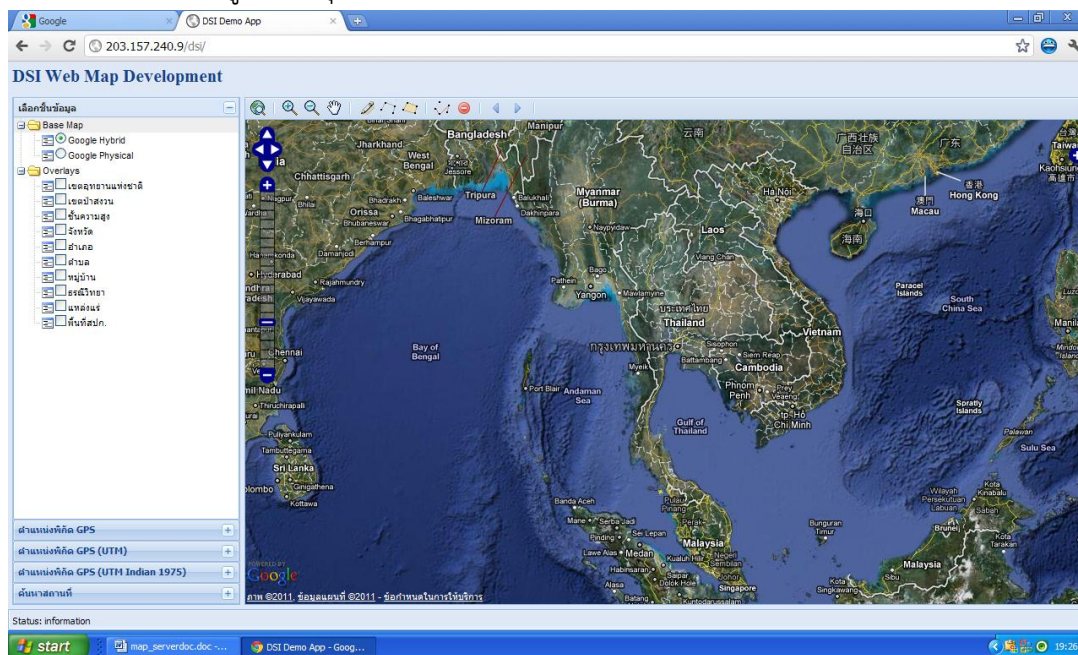
ระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่าน Internet เป็นรูปแบบการให้บริการข้อมูลแผนที่ และข้อมูลภูมิสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง อาทิ ข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายดาวเทียม ข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) ข้อมูลจากระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System: GPS) ผ่านระบบเครือข่าย Internet โดยผู้ใช้งานทั่วไปสามารถเข้าถึงและเรียกดูข้อมูลดังกล่าวผ่านโปรแกรม Web Browser ทั่วไป อาทิ Internet Explorer, Mozilla Firefox ผู้ใช้งานสามารถเรียกแสดงผลชั้นข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่ในระบบได้อย่างเป็นอิสระ

ขั้นตอนการใช้งาน

การใช้งาน DSI MAP เป็นการใช้งานบนพื้นฐาน Google map ที่ทุกคนสามารถใช้งานได้อย่างง่ายและสะดวกในการค้นหาเข้าใจได้อย่างทันที และนำไปใช้ประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและประชาชนสามารถนำไปใช้ในการเฝ้าระวังการบุกรุกพื้นที่ป่าได้เป็นอย่างดี

การใช้งานแม่ข่ายแผนที่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) เป็นระบบที่ใช้งานผ่าน www.dsi-map.go.th มีวิธีการดังนี้

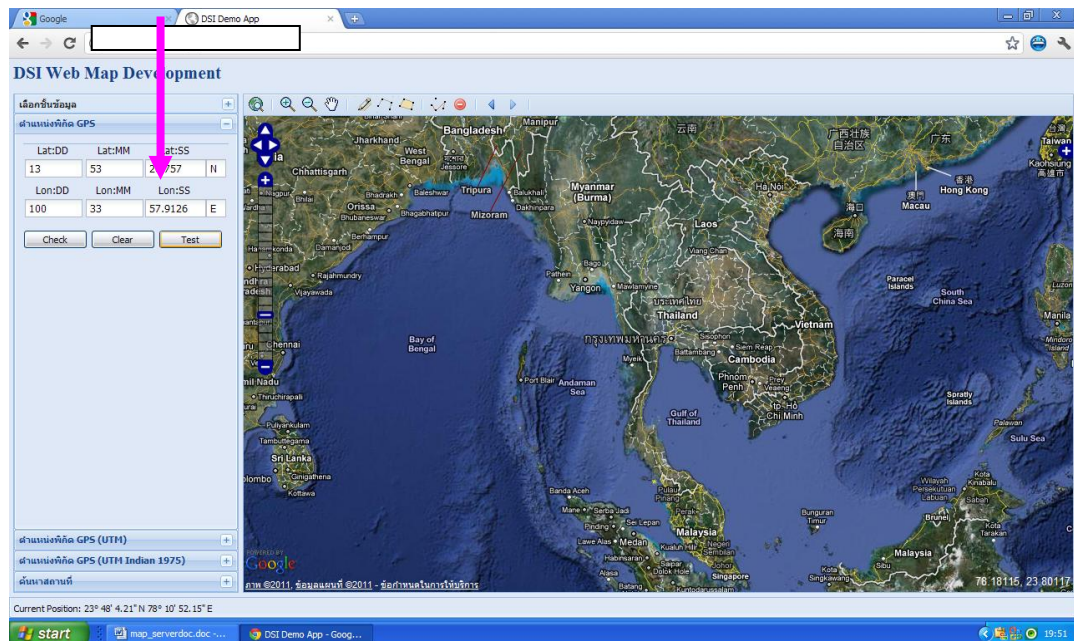
๑. เรียกการใช้งานผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เมื่อระบบขึ้นมาแล้ว จะปรากฏ ตามรูปภาพ
๒. ข้อมูลในปัจจุบันของ DSI MAP สามารถตรวจสอบรายละเอียดของพื้นที่ต่าง ๆ

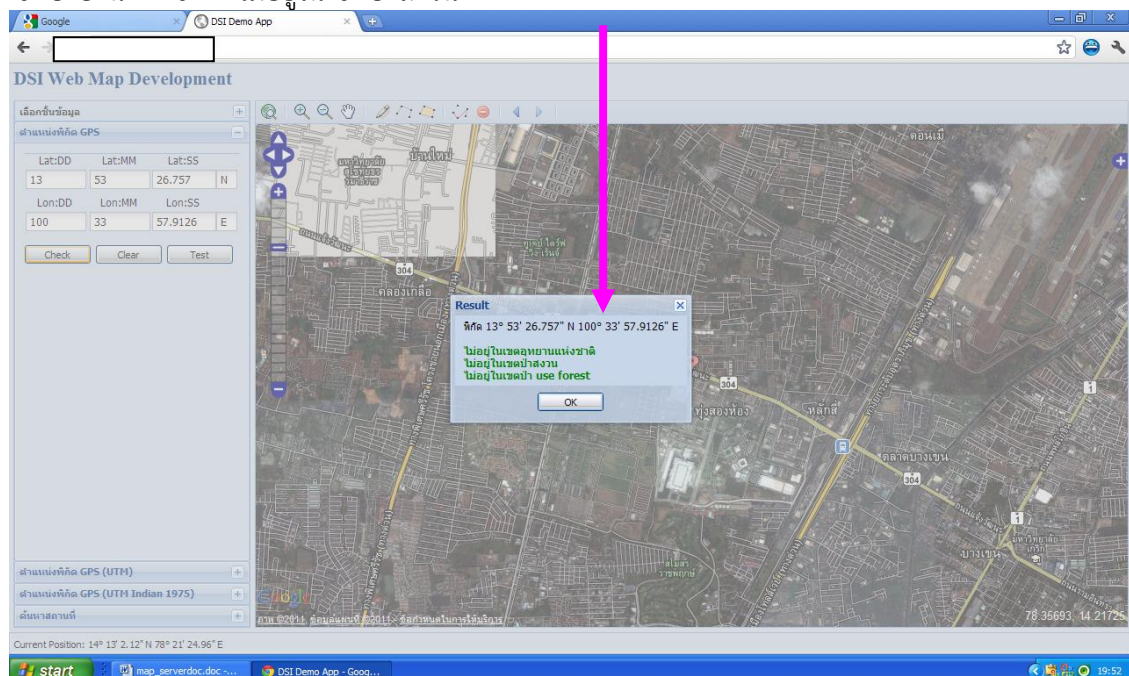
ได้แก่ แนวเขตอุทยานแห่งชาติ แนวเขตป่าสงวน แนวเขต ส.ป.ก. แหล่งแร่ ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกิดปัญหาในการบุกรุกพื้นที่อย่างมากในปัจจุบัน ซึ่งจะได้มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นข้อมูลใน DSI MAP ต่อไป

๓. การตรวจสอบข้อมูลจะทำได้ ๒ ประเภท คือการใส่ค่าพิกัดตำแหน่ง GPS ในระบบ และ การคำนวณ ใช้ชื่อ ตำบล อำเภอ จังหวัด ในการตรวจสอบข้อมูล

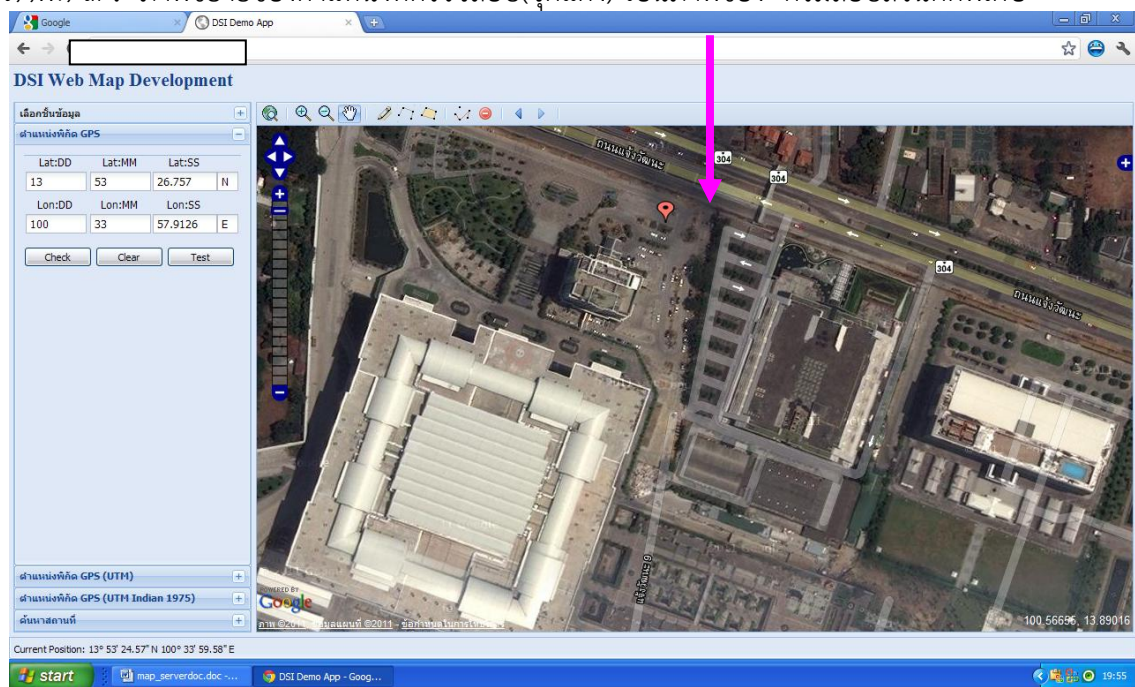
ภาพที่ ๑ : ทำการจับค่าพิกัด GPS บริเวณหน้าตึก กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรุงเทพมหานคร

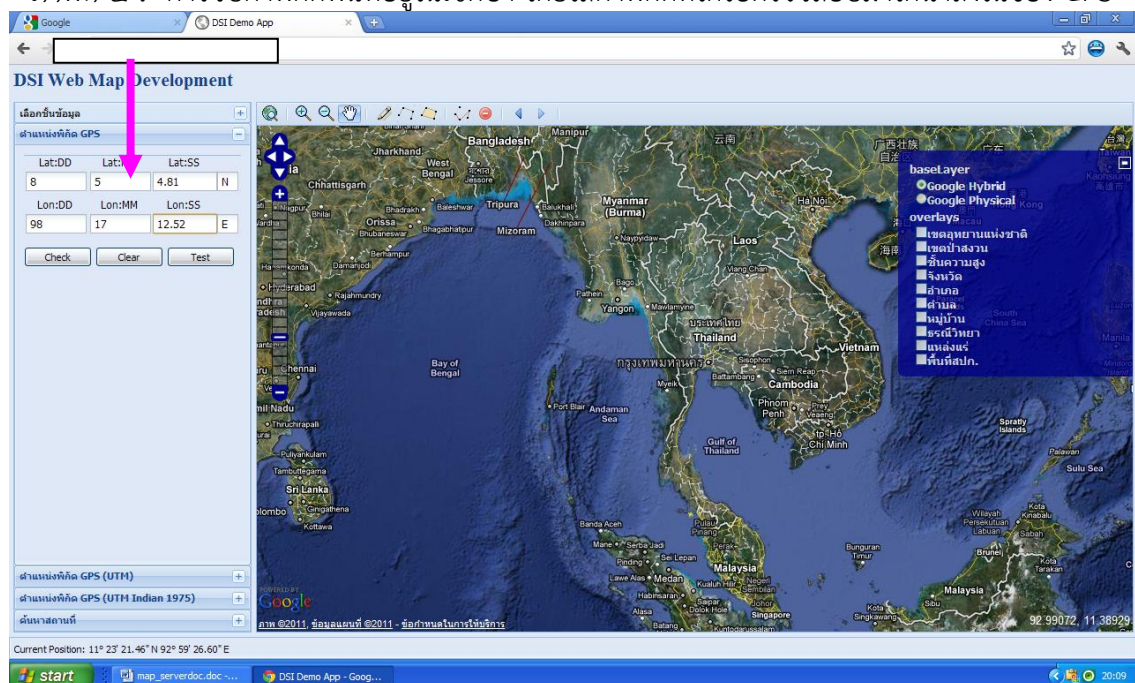
ภาพที่ ๒ : เมื่อใส่ค่าพิกัดแล้วทำการเลือก Check จะมีคำอธิบายกลางภาพเป็นสีเขียวแสดงว่าไม่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ไม่อยู่ในเขตป่าสงวน

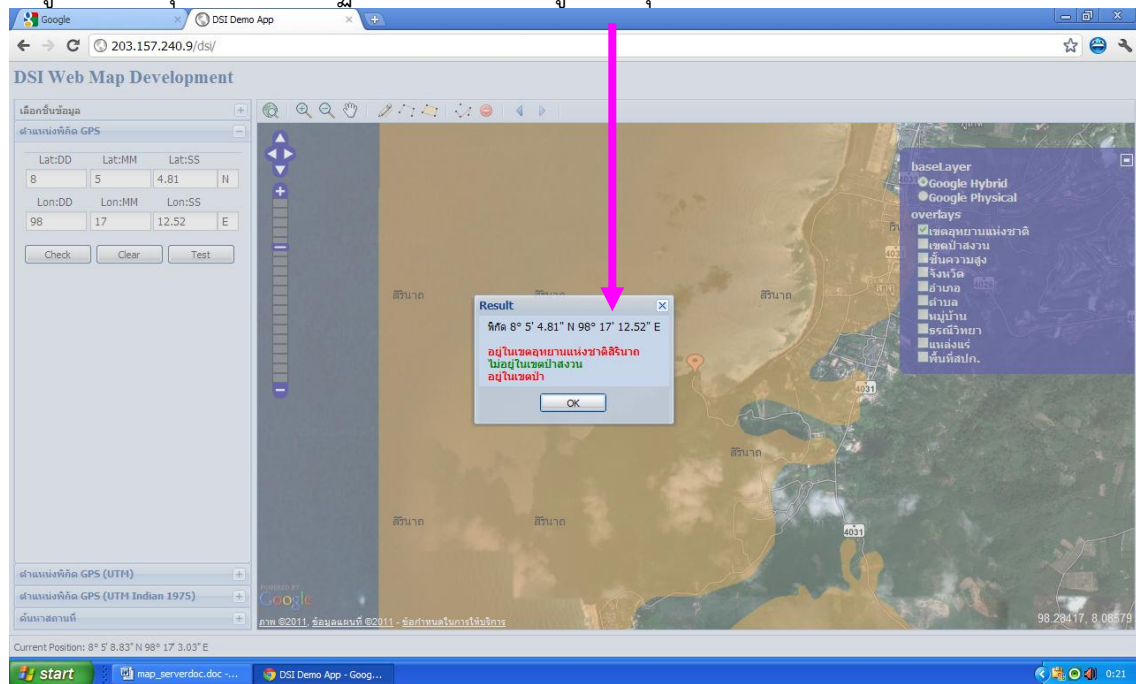
ภาพที่ ๓ : ภาพขยายของตำแหน่งที่ตรวจสอบ(จุดแดง) เป็นภาพของ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

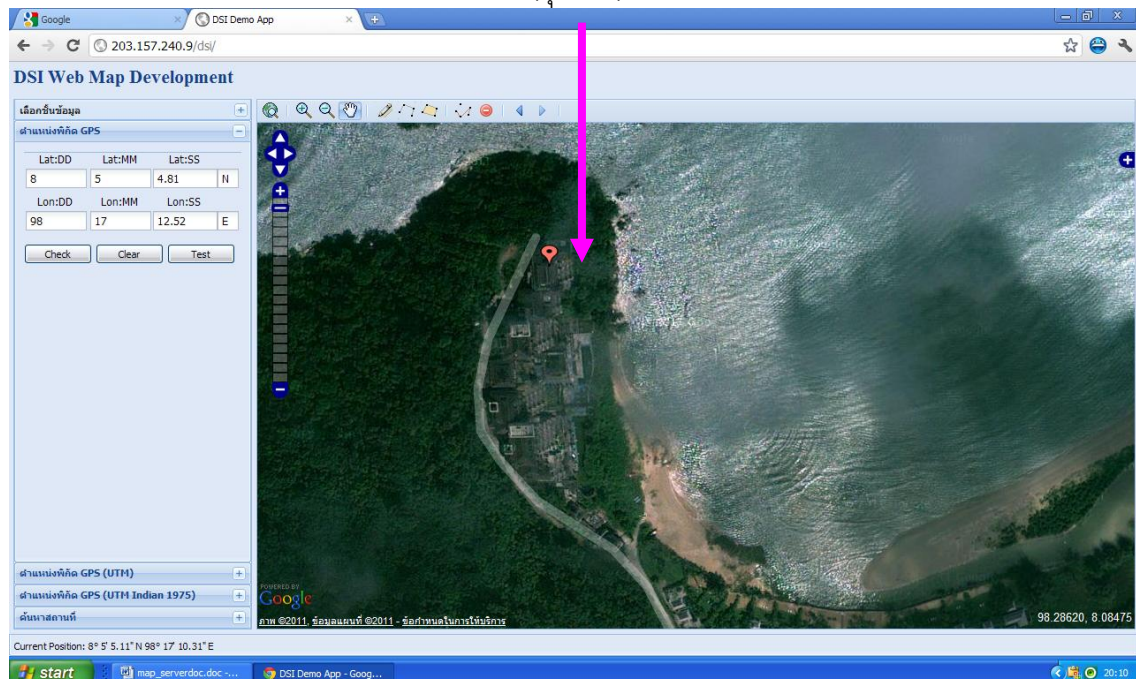
ภาพที่ ๔ : การจับค่าพิกัดพื้นที่อยู่ในเขตป่า โดยใส่ค่าพิกัดที่ได้ไปตรวจสอบมาได้นำลงในช่อง GPS

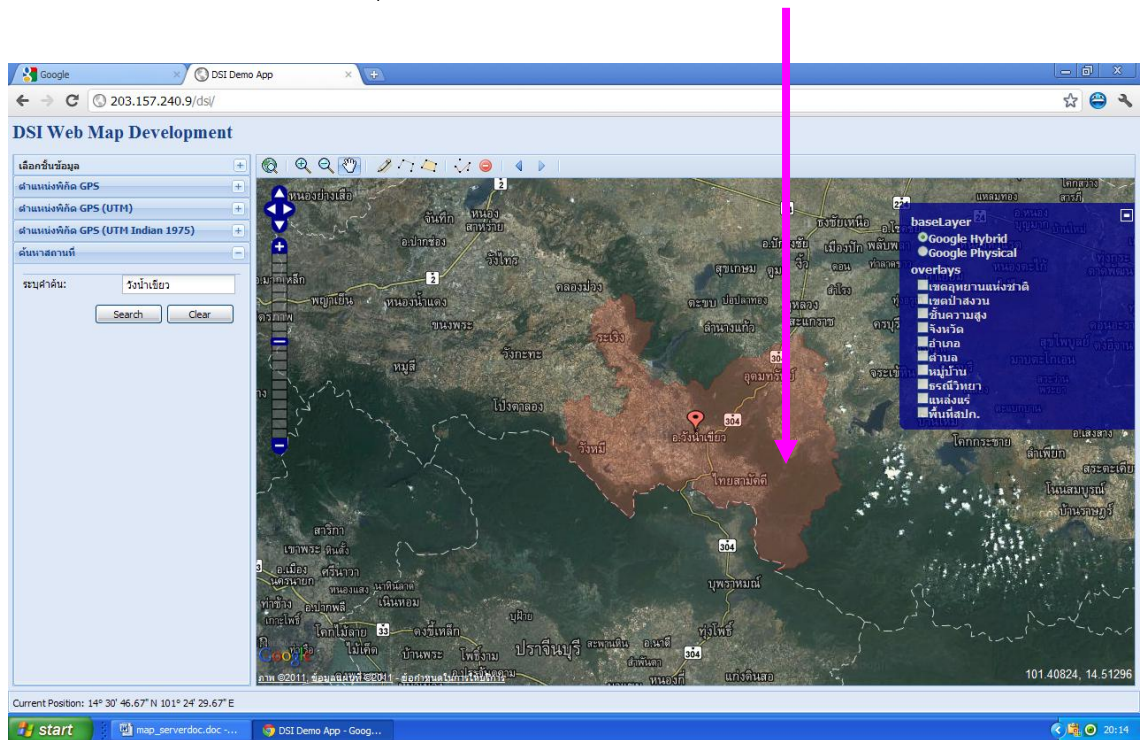
ภาพที่ ๕ : ผลที่ได้รับ พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ รายละเอียดปรากฏที่กลางภาพ โดยข้อมูลแนวเขตอุทยานจะปรากฏขึ้นมาเป็นสีแดง อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติสิรินาถ

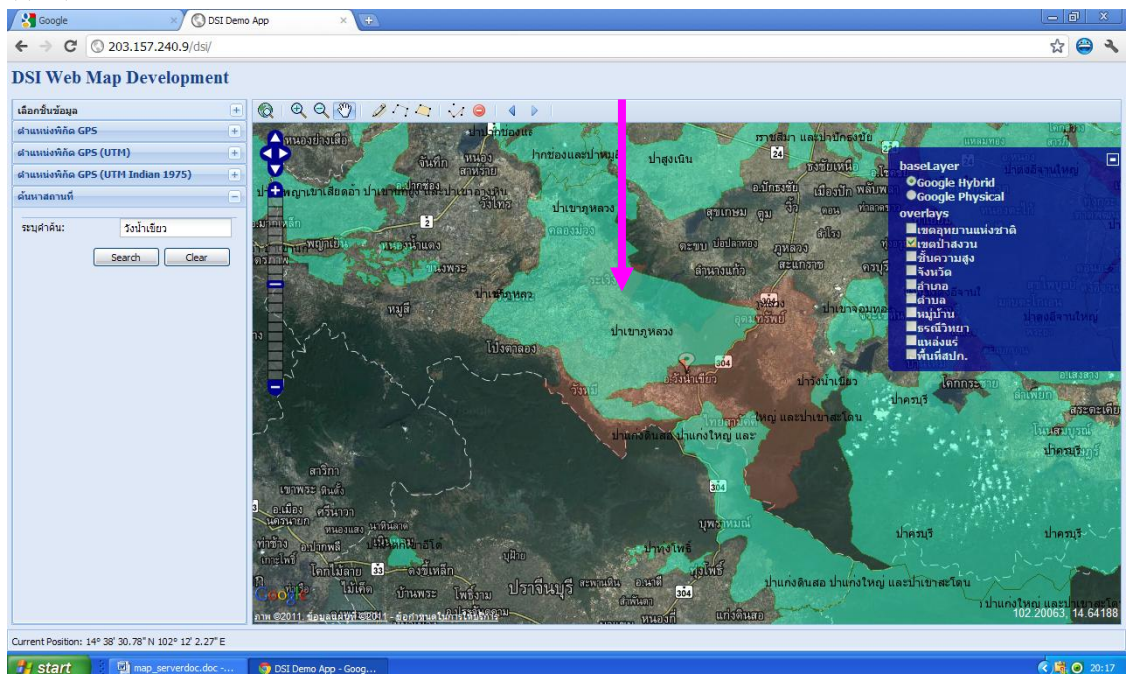
ภาพที่ ๖ : ภาพขยายของตำแหน่งที่ตรวจสอบ (จุดแดง) เป็นภาพของโรงแรมแห่งหนึ่ง

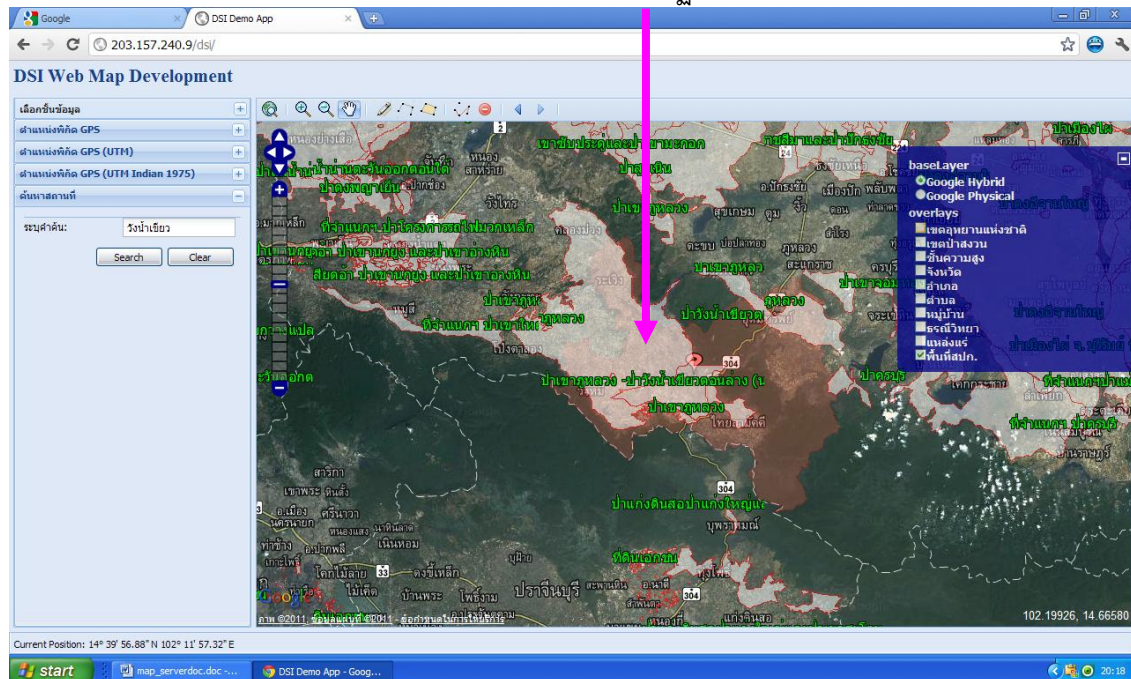
ภาพที่ ๗ : การตรวจสอบ เขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จะเป็นสีเหลือง จะทับสีน้ำตาล อ.วังน้ำเขียว

ภาพที่ ๘ : การตรวจสอบ โดยใส่ตำแหน่ง เขตป่าสงวน จะเป็นสีเขียว

ภาพที่ ๙ : ผลการตรวจสอบโดยใส่ตำแหน่ง ส.ป.ก. จะปรากฏเป็นสีขาว

จากการใช้ระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) ของศูนย์ปฏิบัติการแผนที่และภูมิสารสนเทศ สามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

๑.ด้านความสะดวกและและประโยชน์ทั้งภาครัฐและประชาชน

กรมสอบสวนคดีพิเศษ มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับแนวเขตป่าและเขตอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ใช้ในการปฏิบัติงานได้ทุกพื้นที่ของประเทศไทยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเป็นการลดงบประมาณ ค่าใช้จ่าย เกิดความสะดวกรวดเร็วในการทำงาน ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและเจ้าหน้าที่ที่มีขีดความสามารถเรียนรู้งานที่ตนทำได้อย่างเข้าใจ ตอบสนองภารกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษและรัฐ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้มีการพัฒนาแม่ข่ายแผนที่เพื่อสนับสนุนงานคดีพิเศษ เพื่อต่อยอดในฐานอื่น ๆ ต่อไป เช่น การนำระบบการติดตามคนร้ายมาใช้ร่วมกับ DSI MAP ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายสิ่งหลายอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

ภาคประชาชน ประชาชนสามารถเฝ้าระวังและดำเนินการ ดูแล แก้ไขปัญหาป้องกันปราบปรามการบุกรุกที่ดินของรัฐ ได้ตรงเป้าหมายและเกิดรูปธรรมที่ชัดเจนสามารถลดปัญหาการกระทำผิดคดีอาญาของประชาชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายหรือแบบบูรณาการทั้งภาครัฐ กลุ่ม/องค์กรชุมชน องค์กรเอกชนและสร้างเครือข่าย และสามารถใช้ระบบระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ในการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินได้เอง

๒.การใช้ระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) ของภาคประชาชน

ศูนย์ปฏิบัติการแผนที่และภูมิสารสนเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้ดำเนินการเผยแพร่ระบบดังกล่าวให้กับภาคประชาชนในการใช้ระบบเป็นและสามารถแจ้งเหตุการบุกรุกทำลายป่ากับหน่วยงานในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่ง ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ ศูนย์ปฏิบัติการแผนที่และภูมิสารสนเทศ ได้ดำเนินการ จัดทำโครงการเผยแพร่ให้แก่ภาคประชาชน ในจังหวัด กรุงเทพมหานครจำนวน ๓ รุ่นๆละ ๕๐ คน ในจังหวัดเชียงใหม่และใกล้เคียง จำนวน ๕๐ คน จังหวัดราชบุรีและใกล้เคียงจำนวน ๕๐ คน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และใกล้เคียงจำนวน ๕๐ คน จังหวัดภูเก็ตและใกล้เคียงจำนวน ๕๐ คน รวม ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๕ สามารถเผยแพร่ให้กับประชาชน จำนวนประมาณ ๕๐๐ คน

ในการเผยแพร่ระบบดังกล่าวจะใช้เวลาจำนวนสองวัน โดยมีการบรรยายให้ความรู้เรื่องแผนที่เบื้องต้น การใช้เครื่องมือในการตรวจสอบ เทคนิคการใช้คำค้นในการตรวจสอบ กับระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) จากโครงการดังกล่าวประชาชนสามารถเข้าใจและใช้ระบบดังกล่าวได้ และภาคประชาชนได้เป็นเครือข่ายของกรมสอบสวนคดีพิเศษในการป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยใช้ระบบดังกล่าวเป็นเครื่องมือ

บทที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การเข้าถึงข้อมูลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติด้วยระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) :ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ได้ศึกษาจากกลุ่มประชาชนในพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยได้นำภาคประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาศึกษาระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) แล้วสอบถามความคิดเห็นและทดลองใช้ระบบและปัญหาอุปสรรคในการตรวจสอบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติประกอบกับสอบถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการแผนที่และภูมิสารสนเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่ใช้ระบบดังกล่าวในการปฏิบัติงาน เพื่อจะได้เป็นการทราบถึงความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลเขตป่าสงวนแห่งชาติ ความถูกต้องของข้อมูล ประโยชน์ในการใช้ระบบดังกล่าวและข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มเจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการแผนที่และภูมิสารสนเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ
จำนวน ๕ คน

ขั้นตอนและระยะเวลาการสืบสวนก่อนประยุกต์ใช้ระบบแม่ข่ายแผนที่ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) พบประเด็นปัญหาดังนี้ หลังจากที่ได้รับเรื่องร้องเรียนจากหน่วยงานของรัฐ - ผู้เสียหาย อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ มอบหมายให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษสืบสวนข้อเท็จจริง ซึ่งแต่ละคดีใช้เวลาประมาณ ๔ เดือนกว่าจะสืบสวนแล้วเสร็จ บางเรื่องก็ใช้เวลานานกว่านี้ อย่างเช่น คดีเขาค้อ ใช้เวลาสืบสวน ๖ เดือนขึ้นไป ปัจจัยที่ทำให้เกิดความล่าช้าเกิดจากพนักงานสอบสวนเอง ได้รับมอบหมายให้ทำคดีหลาย ๆ คดี พร้อม ๆ กัน การสืบสวนคดีการบุกรุกที่ดินของรัฐ การตรวจสอบพื้นที่เบื้องต้น เดิมจะต้องไปเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภายนอก เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมป่าไม้ เป็นต้น การที่จะทราบว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ประเภทใด จะต้องประสานขอข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กว่าที่จะแจ้งตอบกลับมา ใช้เวลาโดยประมาณ ๒ เดือน เนื่องจากทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีงานประจำที่ต้องปฏิบัติเป็นจำนวนมาก มีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางน้อย การที่ทางกรมสอบสวนคดีพิเศษขอข้อมูลไปก็ต้องรอ โดยเฉพาะการอ่านแผนที่ทางอากาศ ต้องอาศัยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์เฉพาะด้าน ซึ่งทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีผู้ปฏิบัติงานน้อย ทางกรมสอบสวนคดีพิเศษ ก็ต้องรอกว่าจะได้รับแจ้งข้อมูลมา ว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ประเภทใด

จากการประยุกต์ใช้ระบบแม่ข่ายแผนที่กับงานสืบสวนคดีการบุกรุกที่ดินของรัฐ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลดังนี้ การลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงานการใช้ระบบแม่ข่ายแผนที่ สามารถช่วยลดขั้นตอนและระยะเวลาในการตรวจสอบพื้นที่เบื้องต้น เดิมการตรวจสอบพื้นที่เบื้องต้นนั้น ต้องประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และ กระทรวงมหาดไทย ต้องใช้ระยะเวลาประมาณ ๒ เดือน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงจะแจ้งข้อมูลกลับมาว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ประเภทใด แต่ภายหลังจากนำระบบแม่ข่ายแผนที่มาประยุกต์ใช้ระยะเวลาตรวจสอบพื้นที่เบื้องต้นอยู่ที่ประมาณ ๕ นาที หรือประมาณ ๒๐ นาที ก็จะทราบแล้วว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ประเภทใด

ข้อมูลแนวเขตพื้นที่ป่าสงวน เขตอุทยานแห่งชาติ และเขตอื่น ๆ นั้น คณะพัฒนาระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต ได้ประสานขอข้อมูลจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจัดทำในรูปของระบบสารสนเทศ ซึ่งเป็นการจัดทำขึ้นมาจากกฎกระทรวงแนบท้าย พระราชบัญญัติต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ ความคลาดเคลื่อนมีอยู่บ้าน ในรูปของมาตราส่วน ๑:๕,๐๐๐ แต่สามารถใช้ในการตรวจสอบได้ว่าอยู่ในหรืออยู่นอกเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้มีการนำมาใช้ในระบบการตรวจสอบของหลายหน่วยงาน

จากการสัมภาษณ์พบว่า การตรวจสอบโดยใช้ระบบแม่ข่ายแผนที่ ทำให้สามารถมองเห็นสภาพเชิงพื้นที่จริง ทำให้ผู้บริหาร และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ สามารถนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนการตัดสินใจได้แม่นยำมากยิ่งขึ้น เช่น วางแผนเรื่องเส้นทางที่จะไปพบพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถประสานกับหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ได้ถูกต้อง ซึ่งต่างจากแต่ก่อน ยกตัวอย่าง เมื่อไปประสานกับหน่วยงานอุทยานแห่งชาติ ก็จะต้องบอกว่าพื้นที่ดังกล่าวอยู่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบ แต่เป็นของกรมป่าไม้ เป็นต้น ก็ต้องกลับมาวางแผนการทำงานกันใหม่ ทำให้เกิดเวลาสูญเปล่า และสิ้นเปลืองงบประมาณเนื่องจากต้องลงพื้นที่หลายครั้ง

ในด้านความคุ้มค่า ก่อนที่จะนำระบบแม่ข่ายแผนที่เข้ามาประยุกต์ใช้ ค่าใช้จ่ายในการสืบสวนแล้วเสร็จต่อคดี ขึ้นต่ำอยู่ที่ประมาณ ๕๐,๐๐๐ ขึ้นสูงอยู่ที่ ๗๕,๐๐๐ บาท เนื่องมาจากเดิมการสืบสวนคดีการบุกรุกที่ดินของรัฐก่อนที่จะรับเข้าเป็นคดีพิเศษ จะต้องขออนุมัติเดินทางลงพื้นที่อยู่ที่ประมาณ ๑-๓ ครั้ง หรือมากกว่า ขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของคดี หลังจากนำระบบแม่ข่ายแผนที่มาประยุกต์ใช้ ค่าใช้จ่ายในการสืบสวนแล้วเสร็จต่อคดี ขึ้นต่ำอยู่ที่ประมาณ ๒๐,๐๐๐ ขึ้นสูงอยู่ที่ประมาณ ๓๕,๐๐๐ บาท การเดินทางลงพื้นที่ลดลง อยู่ที่ประมาณ ๑-๒ ครั้ง ขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของคดี แต่ในภาพรวมแล้วค่าใช้จ่ายลดลง นอกจากนี้ระบบแม่ข่ายแผนที่สามารถช่วยในการจัดการและบริหารข้อมูลเชิงพื้นที่ ช่วยให้เราทำงานได้สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในเชิงพื้นที่ได้เป็นอย่างดี เป็นรากฐานที่ดีในการตัดสินใจ ช่วยฝึกให้เรารู้จักคิดอย่างเป็นระบบมากขึ้น โดยอาศัยการคิดแบบบูรณาการเชิงพื้นที่เมื่อเปรียบเทียบการใช้แผนที่กระดาษเห็นได้ว่าการใช้ GIS มีข้อได้เปรียบ และระบบแม่ข่ายแผนที่ มีความเกี่ยวข้องกับสังคมปัจจุบัน ทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่น และในระดับภูมิภาค

กลุ่มเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่ดูแลเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ต จำนวน ๓ คน

เจ้าหน้าที่ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลพื้นที่ได้ให้ความหมายของ ป่าสงวนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ คือ การสงวนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรป่าไม้ เพื่อประโยชน์ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และนำผลประโยชน์จากป่ามาเพื่อพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ และให้มีการใช้ประโยชน์จากป่านานที่สุดจนถึงลูกหลาน ดังนั้น จึงมีกฎหมายบุกรุก หรือหาของป่า หรือเข้าไปก่อสร้างหรือทำกิน ไม่สามารถถือกรรมสิทธิ์ได้ โดยป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ต มีจำนวน ๗ อำเภอทั้งหมดอยู่ในจังหวัดชัยภูมิ คืออำเภอภูเขียว อำเภอแก้งคร้อ อำเภอเกษตรสมบูรณ์ อำเภอหนองบัวแดง อำเภอกอนสาร อำเภอบ้านแท่น มีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และมีมาตรการทางกฎหมายในการดูแลรักษาป่าสงวนแห่งชาติ ดังนี้

๑) ป่าภูแล่น มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลและรักษาป่า มีการจัดเวรยามดูแลเรื่องไฟฟ้า มีกฎหมายและบทลงโทษอย่างชัดเจน

๒) ป่าภูซำผักหนาม มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลรักษาป่า ตรวจป่า มีการจัดทำแผนเผ่าระวังไฟฟ้า มีกฎระเบียบในการเก็บของป่า

๓) ป่าโคกใหญ่ มีเจ้าหน้าที่ดูแลป่า มีการเผ่าระวังไฟฟ้า

๔) ป่าภูหยวก มีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาป่า มีการร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปิดป่าในช่วงฤดูฝน ถ้ามีผู้ฝ่าฝืนมีบทลงโทษที่ชัดเจน

๕) ป่าภูตะเภา มีเจ้าหน้าที่ดูแลป่า มีการเผ่าระวังไฟฟ้า

๖) ป่าโคกหลวง มีเจ้าหน้าที่ดูแลป่า มีการเผ่าระวังไฟฟ้า

ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเขตป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่ที่มีการดำเนินการตามนโยบายและมาตรการทางกฎหมาย โดยมีการประชุมชี้แจงหัวหน้าส่วนราชการต่างๆ เพื่อให้ช่วยกันดูแลรักษาป่าในเขตพื้นที่ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่เกี่ยวกับการประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ โดยปิดประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติให้ทราบโดยทั่วกัน ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการกำนัน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ที่ทำการองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่การได้รับประโยชน์เกี่ยวกับป่าสงวนแห่งชาติ นำผลิตภัณฑ์จากป่ามาใช้เป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต เช่น สร้างที่อยู่อาศัย เครื่องเรือน ยารักษาโรค เชื้อเพลิง อาหาร เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เป็นแหล่งหมุนเวียนระบบนิเวศน์ ช่วยในการดูดซับน้ำ ป้องกันการพังทลายของดิน เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า

ด้านของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการดูแลรักษาป่าสงวนแห่งชาติ นั้น หน่วยงานภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่เข้าถึงข้อมูลข่าวสารพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ หน่วยงานภาครัฐขาดอัตรากำลังในการดูแลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ หน่วยงานภาครัฐไม่ใส่ใจในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง หน่วยงานภาครัฐไม่ได้แสดงแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติไว้ชัดเจน เนื่องจากขาดงบประมาณในการจัดทำเส้นแบ่งแนวเขต และ หน่วยงานภาครัฐควรมีการปลูกจิตสำนึก โดยมีการจัดทำ MOU ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชนในพื้นที่ ให้มีส่วนร่วมในการพิทักษ์รักษาป่าสงวนแห่งชาติ

กลุ่มประชาชนที่อยู่พื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดอุทัยธานี

ในกลุ่มของประชาชนในพื้นที่นั้น ได้มีการเชิญประชาชนและข้าราชการที่มีใช้เจ้าหน้าที่ด้านดูแลป่าไม้ตรงมาให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการเข้าถึงข้อมูลด้านเขตป่าสงวนแห่งชาติ ด้วยระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) และนำแผนที่แนวเขตป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดอุทัยธานี แสดงให้ประชาชนดูด้วย และทำการสอบถามในประเด็นที่กำหนดไว้แล้ว ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น ดังนี้

ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลด้านพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

ประชาชนเพศชายร้อยละ ๖๔ ทราบว่ามีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ที่กำหนดให้รัฐมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ และพิมพ์เผยแพร่ในราชกิจจานุเบกษา หรือจัดให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ สำหรับประชาชนเพศหญิงร้อยละ ๒๘.๒๔ ทราบว่ามีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ที่กำหนดให้รัฐมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ และพิมพ์เผยแพร่ในราชกิจจานุเบกษา หรือจัดให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้

ประชาชนเพศหญิงร้อยละ ๕๐.๖๐ เป็นผู้ติดต่อหน่วยงานราชการ เพื่อขอข้อมูลและตรวจสอบสิทธิในการถือครองที่ดิน

ประชาชนเพศหญิงร้อยละ ๖๕.๘๘ ส่วนใหญ่ประสบปัญหาจากการปฏิเสธให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ ๖๐ ขอรับการตรวจสอบข้อมูลว่าพื้นที่ใดเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มากกว่าเพศชาย

ประชาชนเพศชายร้อยละ ๗๐.๘๕ ที่มีการใช้ระบบอินเทอร์เน็ต และร้อยละ ๒๒.๓๖ เป็นเพศหญิง ที่มีการใช้ระบบอินเทอร์เน็ต

ประชาชนเพศชาย ร้อยละ ๖๑.๑๘ เป็นผู้หาข้อมูลแผนที่เส้นทางเดินทางผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ประชาชนเพศชาย ร้อยละ ๘๓.๕๓ ต้องการให้หน่วยงานของรัฐ เผยแพร่ข้อมูลเขตป่าสงวนแห่งชาติผ่านระบบอินเทอร์เน็ตในรูปแบบแผนที่

ประชาชนเพศหญิงร้อยละ ๔๔.๗๐ รู้จักและเข้าใจความหมายของระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต **DSI MAP**

ประชาชนเพศหญิงร้อยละ ๗๐.๕๙ ประสบปัญหาในการซื้อที่ดินโดยไม่ทราบข้อมูลที่ชัดเจนว่าที่ดินที่จะซื้อเป็นที่ดินที่มีลักษณะการถือกรรมสิทธิ์ประเภทใด อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือไม่ ประชาชนเพศชายร้อยละ ๒๒.๓๕ ไม่ค่อยประสบปัญหาในการซื้อที่ดินโดยไม่ทราบข้อมูลที่ชัดเจนว่าที่ดินที่จะซื้อเป็นที่ดินที่มีลักษณะการถือกรรมสิทธิ์ประเภทใด อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือไม่

ประชาชนทั้งเพศหญิงและเพศชาย มีอัตราส่วนใกล้เคียงกันซึ่งทราบว่าพื้นที่ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่อยู่ใกล้พื้นที่ของตนเอง ในอัตราร้อยละ ๔๒.๓๖ และร้อยละ ๔๗.๐๖ ตามลำดับ

ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ ๗๘.๘๒ ทราบว่าการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ อาจทำให้มีความผิดและถูกจับกุมดำเนินคดี โดยมีการระวางโทษทั้งปรับและจำคุก

ประชาชนซึ่งเป็นเพศหญิงร้อยละ ๗๑.๗๖ มีข้อพิพาทกับหน่วยงานราชการ เพราะการบุกรุกเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

นอกจากนี้ยังได้มีการสอบถามข้อมูลจากประชาชนผู้กระทำผิดตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติจำนวน ๓ ราย พบว่าประชาชนผู้ถูกกระทำผิดตาม พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ เป็นเพศชาย ช่วงอายุระหว่าง ๔๑- ๗๑ ปี มีวุฒิการศึกษาน้อยจึงทำให้ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการรับข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ที่กำหนดให้รัฐมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการ และพิมพ์เผยแพร่ในราชกิจจานุเบกษา หรือจัดให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ ประกอบกับไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และวิธีตรวจสอบข้อมูลว่าพื้นที่ใดเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ประชาชนไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการใช้ระบบอินเทอร์เน็ต และระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต **DSI MAP**

ผู้กระทำผิดตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ ไม่ทราบข้อมูลที่ชัดเจนว่าที่ดินที่จะซื้อ มีลักษณะการถือกรรมสิทธิ์ประเภทใด และอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ไม่ทราบสภาพพื้นที่ว่าเป็นพื้นที่ป่าสงวนหรือไม่อย่างไร ทราบว่าการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ อาจทำให้มีความผิดและถูกจับกุมดำเนินคดีโดยมีการระวางโทษทั้งปรับและจำคุก ไม่เคยมีข้อพิพาทกับหน่วยงานราชการ เพราะการบุกรุกเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เป็นผู้กระทำผิดครั้งแรกตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ

จากการศึกษามีข้อสรุปและเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง การเข้าถึงข้อมูลพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติด้วยระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) :ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่เขตอำนาจศาลอำเภอภูเขียว

๕.๑.๑ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลเขตป่าสงวนแห่งชาติ

จากการศึกษาพบว่า การเข้าถึงข้อมูลด้านเขตป่าสงวนแห่งชาตินั้น ในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ ประกาศว่าเป็นป่าสงวนและป่าคุ้มครอง ส่วนป่าสงวน อีกกรณีหนึ่งเป็นป่าซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ออกกฎกระทรวงให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ โดยพิจารณาจากความจำเป็นเพื่อการรักษาสภาพป่าไม้ ของป่าหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น และในกฎกระทรวงดังกล่าวจะต้องมีแผนที่แสดงแนวเขตของป่าสงวนไว้ด้วย อีกทั้งเมื่อประกาศแล้ว ต้องปิดประกาศสำเนากฎกระทรวงไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ที่ทำการกำนัน และในหมู่บ้านในเขตที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนทราบ แต่การประกาศดังกล่าว นั้น เป็นการประกาศ เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๗ ซึ่งวิธีการประกาศ การแจ้งให้ประชาชนทราบ อาจไม่ทั่วถึงหรือครอบคลุมพื้นที่ จึงทำให้มีการประกาศเขตป่าทับที่ของประชาชนได้ จะพบว่าในภาพข่าวปัจจุบันมีคนที่ถูกจับกุมในคดีป่าไม้ อ้างว่าตนอยู่มาก่อนเขตป่า แต่เมื่อกฎหมายได้กำหนดไว้แล้ว ผู้ใดบุกรุกป่าสงวนก็ต้องถูกจับกุมดำเนินคดี ต่อมาจะได้มีรัฐธรรมนูญ หรือ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ.๒๕๔๐ รวมถึง พระราชบัญญัติรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๓๕ กำหนดไว้ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ก็ตาม แต่ก็ยังมีปัญหาอุปสรรคอยู่

ปัญหาในด้านความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลเขตป่าสงวนแห่งชาตินั้น กฎหมายบัญญัติให้มีการปิดประกาศในพื้นที่แล้ว แต่การปิดประกาศ หรือการปิดป้ายเขตป่า ก็ยังไม่มีแนวเขตที่แน่ชัด รวมทั้งป่ามีการประกาศมานานแล้ว ทั้งนี้เนื่องมาจากพื้นที่ป่ามีจำนวนมาก ประกอบต้องใช้งบประมาณอย่างมากในการปักแนวเขตป่าจึงยังเป็นปัญหาที่สำคัญในการเข้าตรวจสอบของภาคประชาชน หรือรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ได้ให้ความสะดวกหรือข้อมูลที่ถูกต้องต่อประชาชน ทำให้เกิดปัญหา สอดคล้องกับที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลป่าสงวนแห่งชาติว่า หน่วยงานภาครัฐไม่ได้แสดงแนวเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติไว้ชัดเจน เนื่องจากขาดงบประมาณในการจัดทำเส้นแบ่งแนวเขต แต่ระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต สามารถตอบสนองความต้องการของภาคประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้เป็นอย่างดี เนื่องจากในปัจจุบันนี้ ระบบภูมิสารสนเทศ สามารถจัดการปัญหาที่หนักหรือที่ยุ่งยาก สลับซับซ้อน ได้เป็นอย่างดีและง่ายดาย ในระบบแผนที่มีการแพร่หลายอย่างมากในอินเทอร์เน็ตให้เลือกใช้หลายระบบ แต่ระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต ได้นำเขตป่าสงวนแห่งชาติมาไว้ในระบบโดยวางซ้อนทับกับแผนที่ภาพถ่ายดาวเทียม ทำให้เห็นสภาพที่แท้จริงได้จะมองเห็นสิ่งปลูกสร้างในเขตพื้นที่ป่าได้อย่างชัดเจน รวมทั้งเห็นแนวเขตป่าว่าอยู่จากส่วนใดมีอาณาเขตติดกับสิ่งปลูกสร้างใดใดหรือไม่สังเกตได้โดยง่าย ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้สอดคล้องกับของต่างประเทศ เช่น กฎหมายสิ่งแวดล้อมของอังกฤษ นั้นกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในเชิงรุก โดยมีการเน้นแนวทางการปฏิบัติให้หน่วยงานของรัฐต้องให้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มากขึ้น

๕.๑.๒ ด้านความถูกต้องของข้อมูลข่าวสาร

ในเรื่องของเขตป่าสงวนแห่งชาติกฎหมายได้กำหนดไว้ว่า รัฐต้องปิดประกาศให้ประชาชนทราบถึงแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ แต่เรื่องของความถูกต้องทางด้านข้อมูลนั้น ยังมีปัญหาอยู่ กล่าวคือ ยังคงมีประชาชนที่ถูกจับกุมในคดีบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติโดยที่ผู้บุกรุกบอกว่า ได้เข้ามาอยู่ก่อนที่จะประกาศเป็นเขตป่า แต่กฎหมายปิดปากไว้ เมื่อประกาศเป็นแนวเขตป่าแล้วทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย หากมีผู้ใดละเมิดก็ต้องถูกดำเนินคดี แต่การประกาศเขตป่านั้น ในขณะที่ประกาศนั้น ยังคงมีปัญหาด้านการสื่อสาร การรับทราบข้อมูล ที่ต่างกับปัจจุบัน จึงเป็นเหตุให้ปัญหาของข้อมูลข่าวสารด้านเขตป่า ยังคงปรากฏอยู่เสมอ ถึงแม้ว่า จะได้มีกฎหมายของข้อมูลข่าวสารมาบังคับใช้ แต่ในทางปฏิบัติประชาชนยังไม่ทราบว่าแนวเขตป่าอยู่ที่ใด จะติดต่อกับผู้ใดหน่วยงานใดถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะได้แจ้งว่ามีการปิดประกาศและแจ้งข่าวสารให้ประชาชนทราบแล้วก็ตาม แต่ปัญหาของเจ้าหน้าที่คือขาดกำลังคนและงบประมาณซึ่งพื้นที่ป่ามีจำนวนมากการดูแลไม่ทั่วถึง ฉะนั้นปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขได้ด้วย ระบบภูมิสารสนเทศ ด้วยระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ตที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ แต่ข้อมูลของแนวเขตป่าก็ยังไม่แน่นอน จะต้องไปตรวจสอบจากหน่วยงานของเขตป่านั้น ๆ อยู่อีก ซึ่งหลักการดังกล่าวของกฎหมายสิ่งแวดล้อมของประเทศอังกฤษ ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการ ดังนี้ คือ หน่วยงานของรัฐต้องจัดระเบียบข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในเชิงรุก อย่างเป็นระบบต่อประชาชน หน่วยงานของรัฐต้องกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำหรือมาตรฐานในการเผยแพร่ในเชิงรุก ซึ่งหากมีการนำระบบของประเทศอังกฤษมาใช้ ก็จะสามารถทำให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องต่อประชาชนได้เป็นอย่างดี

๕.๑.๓ ด้านของประโยชน์ในการใช้ระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต

ในส่วนของเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถตรวจสอบแนวเขตป่าได้อย่างรวดเร็วในระบบภูมิสารสนเทศ และสามารถนำมาวางแผนการดำเนินการด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดีเนื่องจากระบบดังกล่าวใช้ภาพถ่ายทางอากาศมาเป็นฐานแล้ว นำเขตป่าสงวนแห่งชาติซ้อนทับลงไป ก็จะสามารถมองเห็นป่าหรือสิ่งปลูกสร้าง ถนน ทาง แม่น้ำ ลำคลอง ในพื้นที่ได้อย่างชัดเจนผ่านระบบดังกล่าว

อย่างใดก็ตามหากกรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของข้อมูลแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ ได้ดำเนินการอย่างจริงจังและเป็นระบบ ในเรื่องของการเข้าถึงข้อมูลแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติด้วยระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ตแล้ว จะมีประโยชน์ในหลายด้าน เช่น ด้านข้อมูลแนวเขตที่แน่ชัด จะทำให้ประชาชนเห็นว่าถึงแม้สภาพภูมิประเทศจะเปลี่ยนไปอย่างไรก็ตามแต่ในทางกฎหมายแล้วพื้นที่ดังกล่าวนั้น ยังคงมีสภาพตามกฎหมายเป็นป่าอยู่ ซึ่งป่าตามกฎหมายคือการที่รัฐต้องสงวนหวงห้ามไว้เพื่อเป็นสาธารณะให้ก่อประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม ก็ต้องมีการปลูกป่าขึ้นมาใหม่ มิใช่ไปใช้ทำอย่างอื่น ด้านการตื่นตัวในการเฝ้าระวังการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หากพบว่าการบุกรุกพื้นที่ป่าที่สามารถตรวจสอบด้วยระบบคอมพิวเตอร์ด้วยตนเอง แล้วนำข้อมูลการบุกรุกป่าแจ้งให้หน่วยงานของรัฐในพื้นที่ที่รับผิดชอบดำเนินการก่อนได้อย่างทันท่วงที มิใช่ปล่อยให้มีการบุกรุกแล้วถึงมีการจับกุมดำเนินคดีอย่างที่ปรากฏบริเวณ วังน้ำเขียว เป็นต้น

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าว จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะ ในการดำเนินการดังนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กรมสอบสวนคดีพิเศษ ควรเสนอต่อรัฐบาลในการกำหนดให้ทุกหน่วยงานที่มีชั้นข้อมูลด้านต่าง ๆ เช่น แนวเขตที่ดินราชพัสดุ ที่ลุ่มน้ำต่างๆ ที่สงวนหวงห้าม เป็นต้น ให้ทุกหน่วยงานได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน มีการจัดทำเป็นฐานข้อมูลแห่งชาติ เพื่อจะได้ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองจากผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นการให้บริหารประชาชนได้สามารถเข้าถึงข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมด้วยระบบสารสนเทศ

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

๑) กรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้พัฒนาระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต ควรจัดโครงการให้ความรู้กับภาคประชาชน และภาครัฐโดยการเผยแพร่ระบบให้อย่างแพร่หลาย มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการตื่นตัวในการใช้ระบบเป็นเครื่องมือให้ประชาชน ในการต่อสู้ และป้องกันการบุกรุกทำลายป่า

๒) หน่วยงานที่เป็นเจ้าของข้อมูลต่างๆ ต้องมีการพัฒนาฐานข้อมูลให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ที่ประชาชนสามารถตรวจสอบได้และต้องแจ้งให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้พัฒนาระบบทราบเป็นระยะ เพื่อความทันสมัยของข้อมูลและอย่างถูกต้อง

บรรณานุกรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.๒๕๕๐

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗

นายพรสรร กุณทลสรุกันต์ ๒๕๔๗ วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสิ่งแวดล้อมของรัฐ และบุคคลในกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ : ศึกษาในบริบทของอนุสัญญาว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมของสาธารณะในการตัดสินใจ และการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในคดีสิ่งแวดล้อม ค.ศ. 1998

สราวุธ เบญจกุล ๒๕๕๔ "การเข้าถึงความยุติธรรมในเรื่องสิ่งแวดล้อม "

<http://www.manager.co.th/daily/ViewNews.aspx?NewsID=9540000070039>

สืบค้นวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๕

นายนิติสดี ระเบียบธรรม ๒๕๕๔ " กระบวนการยุติธรรมสิ่งแวดล้อม "

<http://www.region8-appeal.ago.go.th/text/Environmental.html>

สืบค้นวันที่ 19 มิ.ย.2555

กอบกุล رایะนาคร. 2550 กฎหมายกับสิ่งแวดล้อม.

http://www.seub.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=185:2009-11-19-09-37-31&catid=50:2009-11-03-07-41-46&Itemid=73

สืบค้นวันที่ 19 มิ.ย.2555

ปีติเทพ อยู่ยั้ง ๒๕๕๓ "เสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายอังกฤษ"

<http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx?id=1497>

สืบค้นวันที่ 19 มิถุนายน 2555

ปีติเทพ อยู่ยั้ง ๒๕๕๓ "อนุสัญญาว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมสาธารณะในการตัดสินใจ และการเข้าถึงความยุติธรรมในคดีสิ่งแวดล้อม ค.ศ. 1998 (อนุสัญญาอาร์ฮูส) กับความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน"

<http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx?id=1538> วันที่ 19 มิถุนายน 2555

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง การนำรูปแบบระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต(DSI MAP) มาใช้ในการเข้าถึงข้อมูลพื้นที่
ป่าสงวนแห่งชาติ

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ 4 พ.ศ.2555 จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่าน กรุณาตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลตามความเป็นจริง โดยข้อมูลทั้งหมดจะถูกนำไปประมวลผลเพื่อนำเสนอต่อสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม และนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ข้อมูลและความเห็นของท่านจะถูกเก็บรักษาเป็นความลับ และไม่นำไปเผยแพร่ต่อ

แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลเบื้องต้นของผู้กรอกแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1.1 เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

1.2 อายุ ☐ 20 – 30 ปี ☐ 31 – 40 ปี ☐ 41 – 50 ปี ☐ 51 – 60 ปี
☐ 61 – 70 ปี ☐ 71 – 80 ปี ☐ มากกว่า 80 ปี

1.3 ระดับการศึกษา ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษา ☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท ☐ อื่นๆ.....

1.4 อาชีพ ☐ เกษตรกร ☐ รับจ้าง ☐ รับราชการ
☐ ค้าขาย/นักธุรกิจ ☐ นักเรียน/นักศึกษา
☐ อื่นๆ.....

1.5 ท่านทราบหรือไม่ว่าท่านมีสิทธิครอบครอง หรือมีกรรมสิทธิ์ที่ดินประเภทใด

☐ ทราบ

☐ ไม่ทราบ

1.6 ท่านถือครองหรือมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจำนวนไร่.....งาน มานาน.....ปี

ลักษณะการถือครอง ☐ โฉนดที่ดิน ☐ นส.3 ☐ นส. 3ก
☐ สปก. ☐ สค. ☐ อื่นๆ.....

ส่วนที่ 2 : ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลด้านพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

2.1 ท่านหรือคนในครอบครัวของท่านทราบว่ามีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ที่กำหนดให้รัฐมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ และพิมพ์เผยแพร่ในราชกิจจานุเบกษา หรือจัดให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่

2.2 ท่านเคยติดต่อหน่วยงานราชการ เพื่อขอข้อมูลและตรวจสอบสิทธิในการถือครองที่ดินของท่าน

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่

2.3 ท่านเคยประสบปัญหาจากการปฏิเสธการให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ใดเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จากทาง ราชการ

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่

2.4 ท่านทราบวิธีตรวจสอบข้อมูลว่าพื้นที่ใดเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่

2.5 ท่านหรือคนในครอบครัวของท่านมีการใช้ระบบอินเทอร์เน็ต

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่

2.6 ท่านเคยหาข้อมูลแผนที่ เส้นทางเดินทาง ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่

2.7 ท่านต้องการให้หน่วยงานของรัฐ เผยแพร่ข้อมูลเขตป่าสงวนแห่งชาติผ่านระบบอินเทอร์เน็ตในรูปแบบแผนที่

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่

2.8 ท่านรู้จักและเข้าใจความหมายของ ระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต DSI MAP

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่

ส่วนที่ 3 : ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายของการถือครองที่ดิน

3.1 ท่านเคยประสบปัญหาในการซื้อที่ดินโดยไม่ทราบข้อมูลที่ชัดเจนว่าที่ดินที่จะซื้อเป็นที่ดินที่มีลักษณะการถือกรรมสิทธิประเภทใด อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือไม่

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่

3.2 ท่านทราบว่าพื้นที่ใดบ้างที่อยู่ใกล้ท่านว่ามีสภาพเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่

3.3 ท่านทราบว่าการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ อาจทำให้ท่านมีความผิดและถูกจับกุมดำเนินคดี โดยมีระวางโทษทั้งปรับและจำคุก

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่

3.4 ท่านเคยมีข้อพิพาทกับหน่วยงานราชการเพราะการบุกรุกเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติหรือไม่

☐ ใช่

☐ ไม่ใช่

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลด้านเขตป่าสงวนแห่งชาติ (กรณีไม่มีระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต DSI MAP)

[illegible]

เมื่อมีการใช้ระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (dsi map) มาใช้ในการตรวจสอบแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ จะเกิดประโยชน์ต่อท่านหรือภาคประชาชนอย่างไร

This image shows a full page of primary-ruled paper. It features multiple horizontal rows, each consisting of two parallel dotted lines. These rows are spaced evenly down the page, providing a guide for letter height and placement. The background is white, and there are no margins or additional markings present.

ข้อเสนอแนะอื่น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณผู้กรอกแบบสอบถามทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการสำรวจข้อมูล
 คณะผู้ศึกษาหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๔
 สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

เอกสารหัวข้อคำถามเพื่อประกอบการศึกษา
เรื่อง การนำรูปแบบระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต(DSI MAP) มาใช้ในการเข้าถึงข้อมูลพื้นที่ป่าสงวน
แห่งชาติ ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ต จังหวัดชัยภูมิ

คำถามสำหรับบุคลากรของผู้รับผิดชอบเขตป่าสงวนแห่งชาติ

คำถามข้อที่ 1 ขอบเขตป่าสงวนแห่งชาติที่ท่านดูแลมีขอบเขตอย่างไร ทำไม่ถึงกำหนดขอบเขตเช่นนั้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำถามข้อที่ 2 ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่ของเขตจังหวัดภูเก็ต (พื้นที่อำเภอคอนสาร อำเภอภูเขียว อำเภอ
แก่งคร้อ อำเภอเกษตรสมบูรณ์ อำเภอหนองบัวแดง อำเภอคอนสาร และอำเภอบ้านแท่น รวมจำนวน ๖
อำเภอทั้งหมดอยู่ในจังหวัดชัยภูมิ) มีป่าสงวนแห่งชาติอะไรบ้าง และมีมาตรการทางกฎหมายอย่างไรใด ใน
การดูแลรักษาป่าสงวนแห่งชาติ

๒.๑ ป่า.....

.....

.....

๒.๒ ป่า.....

.....

.....

๒.๓ ป่า.....

.....

.....

คำถามข้อที่ ๓ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเขตป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่อย่างใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำถามข้อที่ ๔ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดการดูแลรักษาป่าสงวนแห่งชาติ เป็นอย่างใดบ้าง

- ด้านเจ้าหน้าที่

.....

.....

- ด้านประชาชน

.....

.....

- ด้านกฎหมาย

.....

.....

- ด้านอุปกรณ์

.....

.....

ข้อ ๕ ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณผู้กรอกแบบสอบถามทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการสำรวจข้อมูล
คณะผู้ศึกษาหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๔
สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

เอกสารหัวข้อคำถามเพื่อประกอบการศึกษา
เรื่อง การนำรูปแบบระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต(DSI MAP) มาใช้ในการเข้าถึงข้อมูลพื้นที่ป่าสงวน
แห่งชาติ ศึกษาเฉพาะกรณีพื้นที่เขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ต จังหวัดชัยภูมิ

คำถามสำหรับบุคลากรของกรมสอบสวนคดีพิเศษที่เกี่ยวข้องกับการใช้ระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่าน
อินเทอร์เน็ต (DSI MAP)

คำถามข้อที่ 1 ระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) สามารถนำมาใช้ในการ
สนับสนุนการปฏิบัติงานด้านใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

คำถามข้อที่ 2 ประสิทธิภาพที่ได้รับจากการประยุกต์ใช้ระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP)

.....

.....

.....

.....

คำถามข้อที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการนำระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ตไปใช้ในการสืบสวน
สอบสวนคดีบุกรุกที่ดินของรัฐ

.....

.....

.....

.....

คำถามข้อที่ 4 กรมสอบสวนคดีพิเศษได้นำระบบแม่ข่ายแผนที่ผ่านอินเทอร์เน็ต (DSI MAP) ไปเผยแพร่
กับภาคประชาชนเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อ 5 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณผู้กรอกแบบสอบถามทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการสำรวจข้อมูล
คณะผู้ศึกษาหลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับกลาง รุ่นที่ ๔
สถาบันพัฒนบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

ประวัติผู้จัดทำรายงาน

ชื่อ-นามสกุล นายธนเดช ศรีวิเชียร

วุฒิการศึกษา

- ศีลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประสบการณ์การรับราชการ/การทำงาน

- สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดนครสวรรค์
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกรุณา
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านอุเบกขา
- สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดชลบุรี

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพ ชำนาญการพิเศษ

ชื่อ-นามสกุล สิบเอก มลชัย เทียนแนวนุ่ม

วุฒิการศึกษา

- ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประสบการณ์การรับราชการ

- ผู้บังคับหมู่กรมการทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์
- พนักงานคุมประพฤติ

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดชัยภูมิ สาขาภูเขียว

ชื่อ-นามสกุล พันตำรวจตรี อนุรักษ์ ดิษยธรรม

วุฒิการศึกษา

- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาสุโขทัยธรรมาธิราช
- สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต (ในกระบวนการยุติธรรม) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประสบการณ์การรับราชการ/การทำงาน

- พนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ผลงานทางวิชาการ

วิทยานิพนธ์

- การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทย
- การนำมาตราการพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มาใช้ในคดีความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติ

บทความ

- การเข้าถึงข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมด้วยระบบแม่ข่ายผ่านอินเทอร์เน็ต วรสาร มสธ.
- การสืบสวนคดีสิ่งแวดล้อมด้วยใช้ระบบแม่ข่ายผ่านอินเทอร์เน็ต วรสารดีเอสไอ

รางวัลหรือทุนการศึกษา

- ข้าราชการพลเรือนดีเด่นประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๔
- ชนะเลิศการประกวดผลงานวิชาการของกระทรวงยุติธรรม พ.ศ.๒๕๕๔
- ชนะเลิศการทำผลงานวิชาการของกรมสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๕๔
- รองชนะเลิศอันดับหนึ่ง การประกวดนวัตกรรมทางเทคโนโลยี ของ ช่อ ๙ อสมท.

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการแผนที่และภูมิสารสนเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ชื่อ-นามสกุล พันตำรวจโท ภาณุภูมิ เดชะเรืองศิลป์

วุฒิการศึกษา

- รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สังคมวิทยามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประสบการณ์การรับราชการ/การทำงาน

- รองสารวัตร ประจำ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (ปฏิบัติราชการ สถานีตำรวจนครบาลทองหล่อ)
- พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลลุมพินี
- รองสารวัตร งาน ๑ (ทะเบียนพล) กองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง
- สารวัตรสถานีตำรวจท่องเที่ยว ๒ กองกำกับการ ๔ (เชียงใหม่-พะเยา)

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

สารวัตร สถานีตำรวจท่องเที่ยว ๒ กองกำกับการ ๔ กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว

ชื่อ-นามสกุล นายชาญณรงค์ เจนธัญญารักษ์

วุฒิการศึกษา

- วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- M.S. chemical Engineering, Texas USA
- Mini Information System, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ธรรมเนียมบาลสำหรับนักบริหารรุ่นกลาง รุ่น ๑๑ สถาบันพระปกเกล้า

ประสบการณ์การบริหาร/การทำงาน

- วิศวกร Siam Catainer , Siam Steel group
- วิศวกร Dcw Chemical , SCG Group
- กรรมการผู้จัดการ Thai Imagic Co ,ltd
- กรรมการผู้จัดการ Siamtech and Develop ,ltd

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

กรรมการบริหาร บริษัทในเครือ Siamtech and Develop ,ltd

ชื่อ-นามสกุล นางณิชนมล ไตรรัตน์คุ้ม

วุฒิการศึกษา

- ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์ สาขาบริหารรัฐกิจ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์ สาขาการบริหารงานยุติธรรมและความปลอดภัย)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประสบการณ์การรับราชการ/การทำงาน

- บุคลากร ๓ กองการเจ้าหน้าที่ กรมราชทัณฑ์
- นักทัณฑวิทยา ๗ สำนักทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์
- นักทัณฑวิทยาชำนาญการพิเศษ สำนักทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการส่วนย้ายผู้ต้องขัง สำนักทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์

ชื่อ นามสกุล นางสาวสุจิตรา แก้วไกร

วุฒิการศึกษา

- บริหารธุรกิจบัณฑิต (การบัญชี) มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ประสบการณ์การรับราชการ/การทำงาน

- นักวิชาการพัสดุ ๓ กรมราชทัณฑ์
- เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ๖
- นักวิชาการยุติธรรม ๗ วกรรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
- นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย สำนักบริหารงานยุติธรรม ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

ชื่อ-นามสกุล นางอุษา จิระชาติ

วุฒิการศึกษา

- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เนติบัณฑิตไทย

ประสบการณ์การรับราชการ/การทำงาน

- ทนายความ
- ที่ปรึกษากฎหมาย สำนักงานกฎหมายสยามนิติ จำกัด
- ผู้พิพากษาศาลจังหวัดสงขลา
- ผู้พิพากษาศาลจังหวัดเชียงใหม่
- ผู้พิพากษาศาลจังหวัดพิษณุโลก
- ผู้พิพากษาศาลแขวงจังหวัดนครราชสีมา
- ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดระยอง
- ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

ผลงานทางวิชาการ

- วิทยานิพนธ์ “สัญญาเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอก”

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

ชื่อ-นามสกุล นางนันทวัน ฉัตรสกุลเพ็ญ

วุฒิการศึกษา

- ศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประสบการณ์การรับราชการ/การทำงาน

- หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตวัฒนา
- หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานราชเทวี
- หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานบางคอแหลม
- หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานลาดพร้าว

ผลงานทางวิชาการ

- เรื่อง การบริหารจัดการชุมชนปลอดภัย (Safe Community)
: กรณีศึกษา ชุมชนสุเหร่าเพชรบุรี7
- เรื่อง การพัฒนาการเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการบ้านหนังสือสู่ชุมชนรักการอ่าน

รางวัลหรือทุนการศึกษา

- หลักสูตรนักบริหารมหานคร กรุงเทพมหานคร ระดับกลาง รุ่น ๕ - ๖ พ.ศ.๒๕๕๑
- ได้รับคัดเลือกเป็นข้าราชการดีเด่นระดับหน่วยงานกลุ่มผู้บริหารระดับต้น พ.ศ.๒๕๕๒
- ได้รับคัดเลือกเป็นหัวหน้าฝ่ายดีเด่นกลุ่มเขตกรุงเทพเหนือ พ.ศ.๒๕๕๔
- ศึกษาดูงาน ณ ประเทศอังกฤษ สกอตแลนด์ ด้านพัฒนาชุมชนและการสงเคราะห์

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

ชื่อ นามสกุล นางอาภาวดี ศรีหิรัญ

วุฒิการศึกษา

- บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๒) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ประกาศนียบัตรผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย (CPIAT)

ประสบการณ์การรับราชการ

- ธนาคารกรุงเทพ จำกัด
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
- การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
- บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

- นักวิชาการ ระดับผู้อำนวยการกอง สำนักตรวจสอบภายใน
- บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด